

Kartonnen pakken en plastic zakken in verschillende afvalbakken?

*Een kwalitatief onderzoek naar de attitude en motivatie van studenten
van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden.*

Loraine van der Schoot

Universiteit Utrecht

30 juni 2017

Kartonnen pakken en plastic zakken in verschillende afvalbakken?

Een kwalitatief onderzoek naar de attitude en motivatie van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden.

Masterscriptie

Utrecht, 30 juni 2016

Universiteit Utrecht

Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie

Departement Bestuurs- en Organisationswetenschap (USBO)

Master Communicatie, Beleid en Management

In samenwerking met de Green Office Utrecht

Begeleider: Dr. Madeline Winnubst

Tweede lezer: Dr. P.A.H. Hörmann

Auteur: Loraine van der Schoot

Studentnummer: 3818888

E-mail: L.vanderSchoot@students.uu.nl

Voorwoord

Na weken brainstormen over een onderwerp was ik er dan eindelijk uit. Ik koos voor een onderwerp vanuit de Green Office Utrecht omdat ik graag een bijdrage wilde leveren aan de verduurzaming van de Universiteit Utrecht. Daarnaast heb ik altijd al interesse gehad in het gedrag van mensen. In deze scriptie zijn deze onderwerpen mooi samengekomen. Na vijf maanden hard werken ligt hier nu het eindresultaat en daar ben ik best een beetje trots op.

Ik wil bij deze graag iedereen bedanken die mij heeft geholpen de afgelopen maanden. Allereerst mijn begeleider Madeline Winnubst voor haar hulp en kritische feedback waardoor ik elke keer weer een stap verder kwam in het scriptieproces. Daarnaast wil ik Frank Kooiman van het Facility Service Centre en Briede van Bemmelen van de Green Office Utrecht bedanken voor hun interesse in mijn onderzoek. Tot slot wil ik mijn familie, vrienden en vriend bedanken voor hun hulp en steun zowel tijdens deze scriptie als mijn gehele studietijd!

Ik wens u veel leesplezier toe!

Loraine van der Schoot
Gorinchem, 24 juni 2017

Samenvatting

Duurzaamheid is een begrip dat steeds belangrijker wordt. Zo staan onder andere de energieconsumptie en de levensstijl van burgers onder druk door klimaatsveranderingen (Leefflang, Verhoef & Bijmolt, 2006). Een organisatie waarbij duurzaamheid hoog op de agenda staat is de Universiteit Utrecht. Duurzaamheid staat bij de Universiteit Utrecht centraal in de uitvoering van haar kerntaken en bedrijfsvoering. Op deze manier hoopt de universiteit een bijdrage te leveren aan de transitie naar een duurzame samenleving (Strategisch Plan Universiteit Utrecht, 2016). Dit onderzoek wordt mede uitgevoerd voor de Green Office Utrecht die zich inzet voor duurzaamheid op de universiteit. Eén van de aandachtspunten van de Universiteit Utrecht is het creëren van een schone leefomgeving. De universiteit werkt aan het verminderen van de afvalstromen binnen de gehele organisatie. Het is hierbij belangrijk dat afval goed wordt gescheiden zodat het gerecycled kan worden en dat afval verminderd wordt. Afvalscheiding staat in dit kwalitatieve onderzoek centraal. Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de attitude en motivatie van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden door middel van een *casestudy*. In dit onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal: 1. 'Wat is de attitude van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden?' en 2. 'Wat motiveert studenten van de Universiteit Utrecht om wel of niet hun afval te scheiden?'. Dit onderzoek bestaat uit een literatuurstudie en een empirisch onderzoek. De literatuurstudie gaat over duurzaamheid, afvalscheidingsgedrag, attitude en motivatie. Uit de literatuurstudie komt naar voren dat duurzaamheid een politiek correct begrip aan het worden is. Iedereen kan hetgeen wat hij of zij nu al doet presenteren als duurzame ontwikkeling wat ervoor zorgt dat iedereen door het gebruik van een eigen definitie van duurzaamheid passend lijkt binnen duurzaam handelen (Venselaar, 1999). De definitie van een duurzame universiteit is ook niet eenduidig. Het hangt er maar net vanaf op welk onderdeel, beleid, organisatie of activiteiten een universiteit duurzamer gemaakt wordt en welke onderdelen een universiteit belangrijk vindt. Uit de literatuur blijkt dat attitudes met betrekking tot het milieu en andere psychologische variabelen belangrijke voorspellers van duurzaam gedrag kunnen zijn. Attitudes kunnen zowel positief, negatief als neutraal zijn. De belangrijkste inzichten uit empirische studies naar attitudes tegenover afvalscheiding zijn dat attitudes worden beïnvloed door onder andere de mogelijkheid om te recyclen, goede faciliteiten en het hebben van de juiste kennis van recycling. Uit de literatuur blijkt dat er bij motivatie onderscheid gemaakt kan worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie en dat motivatie gezien kan worden als een continuüm (Ryan & Deci, 2000). Het empirische gedeelte van dit onderzoek is gebaseerd op semigestructureerde interviews met respondenten die student zijn aan de Universiteit Utrecht. Naar aanleiding van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat de respondenten een redelijk hoge mate van bewustzijn hebben als het gaat om duurzaamheid en het milieu. Op basis hiervan kan gesteld worden dat de respondenten een positieve attitude hebben als het gaat om recyclen. Uit de resultaten blijkt dat alle respondenten ervaring hebben met het scheiden van afval. Omdat eerdere ervaringen met afval scheiden een voorspeller is van attitude kan gesteld worden dat alle respondenten een positieve attitude hebben tegenover afval scheiden, maar vijf van de achttien respondenten hebben een lage motivatie om thuis hun afval te scheiden. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen 'ecocentric' en 'anthropocentric' attitudes (Thompson & Barton, 1994). Er kan gesteld worden dat tien van de achttien respondenten gekarakteriseerd kunnen worden als 'ecocentric', vijf van de achttien respondenten als 'anthropocentric', en drie respondenten vallen in beide categorieën. Uit de resultaten blijkt dat veertien van de achttien respondenten intrinsiek gemotiveerd zijn en vier van de

achttien respondenten extrinsiek gemotiveerd om rekening te houden met duurzaamheid en recyclen. Redenen voor de respondenten om geen afval te scheiden is omdat er geen afvalscheidingsbak in de buurt staat of omdat ze haast hebben. Vier van de achttien respondenten hebben twijfels over waar het afval heen gaat als het gescheiden is, en dit zorgt ervoor dat ze minder gemotiveerd zijn om hun afval te scheiden. Hieruit blijkt dat zelfs respondenten die aangeven het heel belangrijk te vinden om duurzaam te leven en hun afval scheiden soms ook momenten hebben waarop ze niet gemotiveerd zijn. Dit komt voornamelijk omdat het dan extra tijd en moeite kost om het afval te scheiden. De respondenten zijn intrinsiek gemotiveerd om hun afval te scheiden omdat er op die manier weer materialen hergebruikt kunnen worden. In totaal scheiden vijf van de achttien respondenten hun afval niet in hun eigen huis, maar wel als ze bij hun ouders zijn. Hier speelt de subjectieve norm een rol. Er is sociale controle nodig zodat deze respondenten hun afval scheiden. De overige dertien respondenten hebben wel een hoge mate van motivatie omdat ze zowel thuis als op andere plekken hun afval scheiden. Uit de resultaten kan geconcludeerd worden dat alle respondenten een positieve attitude hebben ten aanzien van afval scheiden, maar dat de attitude niet in alle gevallen een voorspeller is van de mate van motivatie. Uit de onderzoeksresultaten kan geconcludeerd worden dat respondenten gemotiveerd zijn om hun afval te scheiden omdat het goed is voor het milieu, omdat afval hergebruikt kan worden of omdat het scheiden van afval vanzelfsprekend is geworden. De respondenten zijn niet gemotiveerd om hun afval te scheiden als ze haast hebben, als er geen afvalbakken in de buurt aanwezig zijn om afval in te scheiden of als studenten twijfelen of het afval uiteindelijk op één hoop belandt.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	p. 7
1.1 Probleemstelling	p. 8
1.2 Doelstelling	p. 8
1.3 Vraagstelling	p. 8
1.4 Relevantie	p. 9
1.4.1 Maatschappelijke relevantie	p. 9
1.4.2 Wetenschappelijke relevantie	p. 10
1.5 Leeswijzer	p. 10
2. Literatuurstudie.....	p. 11
2.1 Duurzaamheid	p. 11
2.2 Afvalscheidingsgedrag	p. 13
2.3 Attitude	p.15
2.4 Motivatie	p. 18
2.5 Conclusie	p. 20
3. Methoden.....	p. 22
3.1 Onderzoeksmethoden	p. 22
3.1.1 Literatuurstudie	p. 22
3.1.2 Interviews	p. 24
3.2 Respondenten	p. 25
3.3 Dataverzameling	p. 26
3.3.1 Verloop van de interviews	p. 26
3.3.2 Data-analyse	p. 26
3.4 Kwaliteitscriteria	p. 27
3.4.1 Validiteit	p. 27
3.4.2 Betrouwbaarheid	p. 28
3.4.3 Mijn rol als onderzoeker	p. 29
4. Resultaten empirisch onderzoek.....	p. 30
4.1 Attitude	p. 30
4.1.1 Bewustzijn duurzaamheid en milieu	p. 30
4.1.2 Eerdere ervaringen met afval scheiden	p. 32
4.2 Motivatie	p. 34
4.2.1 Redenen duurzaam gedrag	p. 34
4.2.2 Duurzame activiteiten	p. 36
4.2.3 Redenen om geen afval te scheiden	p. 38
4.2.4 Redenen om wel afval te scheiden	p. 39
4.3 Relatie tussen attitude en motivatie	p. 40
5. Conclusie.....	p. 43
6. Discussie.....	p. 46
6.1 Reflectie op onderzoeksproces en resultaten	p. 46
6.2 Suggesties voor vervolgonderzoek	p. 48
Bibliografie	p. 49
Bijlage I – Topiclijst	p. 52
Bijlage II – Respondent informatie	p. 55
Bijlage III – Codeboom	p. 56
Bijlage IV – Tabel attitude	p. 57
Bijlage V – Tabel motivatie	p. 60

1. Inleiding

Duurzaamheid is een begrip dat steeds belangrijker wordt. Zo staan onder andere de energieconsumptie en de levensstijl van burgers onder druk door klimaatsveranderingen (Leefflang, Verhoef & Bijmolt, 2006). Duurzaamheid is een complex begrip omdat het onder andere gaat over het milieu, over maatschappelijk verantwoord leven en toekomstgericht denken. De World Commission on Environment and Development (WCED) omschrijft duurzame ontwikkeling als 'Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs' (WCED, 1987, p.1). De WCED riep in 1987 op tot duurzame ontwikkeling omdat de belangrijkste milieuproblemen van de wereld het gevolg zijn van een groeiende consumptiemaatschappij en welvaart in delen van de wereld. Een van de grootste milieuproblemen op dit moment is de opwarming van de aarde (Alonso-Betanzos, Sanchez-Marono, Fontenla-Romero, Polhill, Craig, Bajo & Corchado, 2017). Als we onze levensstijl niet veranderen zal dit uiteindelijk kunnen leiden tot een onhoudbare situatie. We moeten manieren verzinnen om duurzamer te leven omdat we anders de kwaliteit van leven, de diversiteit van het leven op aarde en het ecosysteem niet kunnen behouden (Alonso-Betanzos et al., 2017). Duurzaamheid is een kwestie die gaat over mensen die keuzes maken. Het is daarom belangrijk om bij studies naar duurzaamheid de menselijke factor niet langer te negeren (Alonso-Betanzos et al., 2017). Naast de opwarming van de aarde is het omgaan met afval een van de grootste mondiale vraagstukken van deze tijd (Carabain, Spitz & Keulemans, 2012). De hoeveelheid afval die mensen in de wereld produceren wordt steeds groter door stijgende welvaart en groeiende consumptie (Carabain et al., 2012). Door kwesties omtrent duurzaamheid is er een verandering gaande als het gaat om de verwachtingen die de maatschappij heeft van organisaties. Stakeholders verwachten dat organisaties zich ook bezighouden met wat hun beslissingen voor invloed hebben op maatschappij en milieu (Dudok van Heel, Elkington & Fennel, 2001). Een organisatie waarbij duurzaamheid hoog op de agenda staat is de Universiteit Utrecht. Duurzaamheid staat bij de Universiteit Utrecht centraal in de uitvoering van haar kerntaken en bedrijfsvoering. Op deze manier hoopt de Universiteit Utrecht een bijdrage te leveren aan de transitie naar een duurzame samenleving (Strategisch Plan Universiteit Utrecht, 2016). De Universiteit Utrecht zet zich in voor een duurzame wereld binnen en buiten de universiteit. De doelstelling van de Universiteit Utrecht is om in 2030 CO₂-neutraal te zijn (Strategisch Plan Universiteit Utrecht, 2016). Volgens de universiteit is de ontwikkeling van een duurzame samenleving een van de grootste uitdagingen in de 21^e eeuw omdat de generatie van nu de eerste is die met de gevolgen van klimaatverandering te maken krijgt en de laatste generatie die dit probleem kan oplossen. De Universiteit Utrecht wil haar maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen door enerzijds wetenschappelijke kennis te delen en te ontwikkelen en anderzijds door zelf een inspirerend voorbeeld te zijn ([De Universiteit Utrecht: CO₂-neutraal in 2030], z.j.). Eén van de aandachtspunten van de Universiteit Utrecht is het creëren van een schone leefomgeving. Een onderdeel van een schone omgeving is het onderwerp afval. De Universiteit Utrecht werkt aan het verminderen van de afvalstromen binnen de gehele organisatie. Het is hierbij belangrijk dat afval goed wordt gescheiden zodat het gerecycled kan worden en dat afval verminderd wordt. Afvalscheiding staat in dit onderzoek centraal. Binnen de wetenschap is al veelvuldig onderzoek gedaan naar het afvalscheidingsgedrag van burgers (Barr, 2007; Timlett & Williams, 2008; Dahlén & Lagerkvist, 2010). Er zijn dan ook al verschillende factoren bekend die van invloed zijn op het afvalscheidingsgedrag van burgers. Zo spelen onder andere de beschikbaarheid en het gemak van de voorziening, de instructies die naar de burgers toe worden gecommuniceerd, maatschappelijke

betrokkenheid van burgers, gedragsnormen, sociaaleconomische kenmerken zoals opleiding en leeftijd en financiële motivatie een rol in dit afvalscheidingsgedrag (Rodic, Röhling & Lelij, 2011, pp. 4-5). Dit onderzoek dat kwalitatief van aard is, gaat over het afvalscheidingsgedrag van studenten van de Universiteit Utrecht. De centrale concepten van dit onderzoek zijn attitude en motivatie. De attitude en motivatie van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden zal in dit onderzoek onderzocht worden. De attitude betreft een evaluatie van een object, persoon of gedrag (Eagly & Chaiken, 1993). Een kenmerk van een attitude is dat een attitude kan verschillen in *valence*: je kunt een positieve, negatieve of neutrale attitude hebben (Eagly & Chaiken, 1993). Daarnaast zijn attitudes alomtegenwoordig, voorspellen ze gedrag ten opzichte van hun object, zijn ze een selectieve kracht in perceptie en geheugen en dienen ze verschillende psychische functies (Pratkanis, Breckler & Greenwald, 2014). Daarnaast is er een relatie tussen attitude en waarden. Een waarde is een onderdeel van een attitude, het zegt namelijk iets over wat iemand vindt van een bepaald object, persoon of gedrag (Fishbein & Ajzen, 1972). Net zoals attitude is motivatie ook een gedragsvoorspeller. Het woord motivatie stamt af van het Latijnse woord *movere* dat *to move* betekent. Motivatie gaat dan ook over wat mensen beweegt om bepaald gedrag te vertonen of bepaalde keuzes te maken (Dörnyei en Ushioda, 2013). Bij motivatie kan onderscheid gemaakt worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie, waarbij intrinsieke motivatie van binnenuit een persoon komt en extrinsieke motivatie door externe factoren bepaald wordt zoals beloning of dwang (Ryan & Deci, 2000).

1.1 Probleemstelling

Ik voer mijn onderzoek mede uit voor het Facility Service Centre (FSC) van de Universiteit Utrecht. Dit organisatieonderdeel valt onder de universitaire bestuursdienst en is verantwoordelijk voor verschillende ondersteunende diensten zoals afvalmanagement, beveiliging en transport ([Facilitair UU], z.j.). Het FSC geeft aan moeite te hebben om de studenten van de Universiteit Utrecht te bereiken. Dit komt onder andere omdat de medewerkers van het FSC niet voldoende tijd hebben om naast hun dagelijkse werkzaamheden tijd te besteden aan een communicatieplan. Daarnaast geven de medewerkers ook aan niet de juiste middelen en kennis te hebben op het gebied van communicatie. De medewerkers vinden het lastig om te bedenken hoe de doelgroep studenten het beste bereikt kan worden omdat deze doelgroep in een andere leeftijdscategorie valt dan zij zelf. Ze hebben het gevoel dat ze niet goed weten wat er speelt onder de studenten en wat hun houding van studenten is ten aanzien van duurzaamheid en afvalscheiding. Op dit moment is er al op een groot aantal locaties van de Universiteit Utrecht de mogelijkheid om afval te scheiden, zoals in het Ruppertgebouw en Koningsbergegebouw op de Uithof en aan Janskerkhof 2-3a in de binnenstad van Utrecht. De Universiteit Utrecht wil dus afval scheiden, maar nog niet op alle locaties is dat op dit moment mogelijk. Op de locaties waar dat nu wel gebeurt kan dat nog beter. Het FSC wil weten hoe ze dit kunnen aanpakken.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de attitude en motivatie van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden. Zoals eerder al beschreven betreft de attitude een evaluatie van een object, persoon of gedrag (Eagly & Chaiken, 1993). Door de attitude te onderzoeken kan erachter worden gekomen wat de houding van studenten is ten aanzien van afval

scheiden. Daarnaast wordt de motivatie van studenten ten aanzien van afval scheiden onderzocht. Door de motivatie te onderzoeken kan erachter worden gekomen wat de redenen voor studenten zijn om wel of geen afval te scheiden.

1.3 *Vraagstelling*

In dit onderzoek staan de volgende twee hoofdvragen centraal:

1. Wat is de attitude van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden?
2. Wat motiveert studenten van de Universiteit Utrecht om wel of niet hun afval te scheiden?

Dit is een kwalitatief onderzoek waarbij de theoretische concepten attitude en motivatie centraal staan. Dit onderzoek bestaat uit een literatuurstudie en een empirisch onderzoek. In dit onderzoek zal de literatuur als uitgangspunt gezien worden voor de rest van het onderzoek. Dit is een deductieve manier van onderzoek doen. De literatuurstudie gaat over duurzaamheid, afvalscheidingsgedrag, attitude en motivatie. Het empirisch onderzoek betreft achttien semigestructureerde interviews met studenten over hun attitude en motivatie ten aanzien van afval scheiden.

1.4 *Relevantie*

Nu zullen de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek toegelicht worden.

1.4.1 *Maatschappelijke relevantie*

Dit onderzoek is maatschappelijk relevant omdat dit onderzoek de Universiteit Utrecht kan helpen om erachter te komen wat de attitude van studenten is ten aanzien van afval scheiden en wat studenten motiveert om hun afval wel of niet te scheiden. Met deze informatie kan in vervolgonderzoek bekeken worden hoe het afvalscheidingsgedrag van studenten van de Universiteit Utrecht verbeterd kan worden. Daarnaast kunnen inzichten over de attitude van studenten met betrekking tot afvalscheiding op de universiteit worden gebruikt om studenten te overtuigen om het gewenste gedrag te vertonen. Het FSC van de Universiteit Utrecht kan deze informatie gebruiken om de communicatie naar studenten over afvalscheiding te verbeteren. Het FSC wil namelijk weten waarom sommige studenten hun afval niet scheiden terwijl er wel afvalbakken staan waar afval gescheiden kan worden. Door de communicatie te verbeteren hoopt het FSC dat studenten hun afval beter zullen scheiden. Als studenten hun afval beter scheiden kan er meer afval hergebruikt of gerecycled worden. Hoe meer afval er hergebruikt of gerecycled wordt, hoe minder afval er verbrand hoeft te worden. Op deze manier zullen de kosten van het afval van de Universiteit Utrecht omlaaggaan, komen er minder schadelijke stoffen vrij en komt de universiteit dichterbij haar doel om in 2030 CO₂-neutraal te zijn (Strategisch Plan Universiteit Utrecht, 2016). Daarnaast is het mogelijk dat de resultaten van dit onderzoek ook breder toepasbaar zijn dan alleen op de Universiteit Utrecht. De resultaten bieden mogelijk ook informatie over hoe andere universiteiten het afvalscheidingsgedrag van studenten kunnen verbeteren.

1.4.2 *Wetenschappelijke relevantie*

Adomavičiūtė, Kruopienė, Varžinskas & Gurauskienė (2012) hebben onderzoek gedaan naar afvalscheiding binnen de Kaunas University of Technology, waarbij het afvalscheidingsgedrag van de studenten en medewerkers is onderzocht. Uit dit onderzoek blijkt dat het aanbieden van een losse papierbak ervoor gezorgd heeft dat het aantal restafval met 25% is gedaald in de eerste drie maanden ($n = 292$). Dit onderzoek was kwantitatief van aard waarbij de data is verzameld door middel van een vragenlijst. De wetenschappelijke meerwaarde van dit onderzoek is dat kleinschalig kwalitatief onderzoek meer inzicht geeft in de redenen waarom studenten hun afval wel of niet scheiden. Een kwalitatief onderzoek geeft de mogelijkheid om respondenten te vragen naar hoe zij tegenover afvalscheiding staan en waarom zij wel of niet afval scheiden. Uit deze antwoorden kan informatie worden gehaald over de attitude en motivatie van studenten tegenover afval scheiden op de universiteit. Dit onderzoek kan dus gezien worden als een aanvulling op het onderzoek van Adomavičiūtė et al. (2012).

1.5 *Leeswijzer*

In hoofdstuk 2 wordt relevante literatuur besproken over duurzaamheid, afvalscheidingsgedrag, attitude en motivatie. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksmethoden toegelicht. Hoofdstuk 4 bestaat uit de resultaten van het empirische gedeelte van dit onderzoek. Hoofdstuk 5 is de conclusie en in hoofdstuk 6, de discussie, wordt gereflecteerd op het onderzoeksproces en worden suggesties voor vervolgonderzoek gedaan.

2. Literatuurstudie

In dit hoofdstuk wordt de belangrijkste literatuur besproken die relevant is voor dit onderzoek. Om dit hoofdstuk structuur te geven zijn vier vragen opgesteld die beantwoord zullen worden:

1. Hoe wordt duurzaamheid gedefinieerd in de literatuur?
2. Hoe wordt afvalscheidingsgedrag gedefinieerd in de literatuur?
3. Wat zijn relevante modellen en theorieën op het gebied van attitude?
4. Wat zijn relevante modellen en theorieën op het gebied van motivatie?

Voor de eerste vraag worden duurzame ontwikkelingen bij universiteiten besproken om een beeld te krijgen van wat universiteiten doen om hun organisatie duurzamer te maken. Voor de tweede vraag wordt onderzoek naar het afvalscheidingsgedrag van mensen besproken. De derde en vierde vraag gaan over de centrale concepten van dit onderzoek, namelijk attitude en motivatie. Van beide concepten wordt weergegeven wat de definitie is, welke theorieën en modellen erover bestaan en wat de laatste ontwikkelingen zijn op het gebied van motivatie en attitude in combinatie met duurzaam gedrag. Aan het eind van iedere paragraaf wordt een korte samenvatting gegeven.

2.1 Duurzaamheid

De eerste vraag van deze literatuurstudie is: 'Hoe wordt duurzaamheid gedefinieerd in de literatuur?'. Duurzaamheid is een begrip dat steeds belangrijker wordt en een onderwerp waar veel onderzoek naar wordt gedaan. Duurzaamheid is een complex begrip omdat het gaat over het milieu, maatschappelijk verantwoord leven en toekomstgericht denken. Er bestaan dan ook verschillende definities over duurzaamheid. Duurzaamheid is een begrip waar men zijn of haar eigen invulling aan geeft, afhankelijk van de ideeën en achtergrond van een persoon of organisatie (Venselaar, 1999). Het begrip duurzaamheid is volgens Venselaar (1999) complex omdat het een politiek correct begrip aan het worden is. Men kan hetgeen wat hij of zij nu al doet presenteren als duurzame ontwikkeling wat ervoor zorgt dat men door het gebruik van een eigen definitie van duurzaamheid passend lijkt binnen duurzaam handelen. Men kan dus makkelijk handelen presenteren als duurzaam omdat men een eigen definitie hanteert (Venselaar, 1999). De definitie van duurzaamheid wordt vaak bepaald door de visie die men heeft en de acties die al gepland staan om te doen. De vraag is dus of een eenduidige definitie wel mogelijk is (Venselaar, 1999). De meest gebruikte definitie van duurzaamheid is de definitie van de World Commission on Environment and Development (WCED) die duurzame ontwikkeling omschrijft als "development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs" (WCED, 1987, p. 1). Zoals in de inleiding ook werd genoemd riep de WCED in 1987 op tot duurzame ontwikkeling omdat de belangrijkste milieuproblemen van de wereld het gevolg zijn van een groeiende consumptiemaatschappij en welvaart in delen van de wereld. Een van de grootste milieuproblemen op dit moment is de opwarming van de aarde (Alonso-Betanzos et al., 2017). Als we onze levensstijl niet veranderen zal dit uiteindelijk kunnen leiden tot een onhoudbare situatie. We moeten manieren verzinnen om duurzamer te leven omdat we anders de kwaliteit van leven, de diversiteit van het leven op aarde en het ecosysteem niet kunnen behouden (Alonso-Betanzos et al., 2017). Duurzaamheid is een kwestie die gaat over mensen die keuzes maken. Het is daarom belangrijk om bij studies naar duurzaamheid de menselijke factor niet langer te negeren (Alonso-Betanzos et al.,

2017).

Duurzaamheid op universiteiten

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar duurzame ontwikkeling binnen universiteiten. Zo heeft Van Weenen (2000) onderzoek gedaan naar de visie van de Universiteit van Amsterdam met betrekking tot duurzaamheid. Volgens Van Weenen (2000) is duurzame ontwikkeling een van de grootste uitdagingen voor universiteiten in de 21^e eeuw. Verschillende universiteiten zijn bezig om hun instituut duurzamer te maken. Ze doen dit door hun ideeën over duurzaamheid te integreren in hun beleid, organisatie en activiteiten. De strategieën van universiteiten om duurzamer te worden verschillen wel (Van Weenen, 2000). Sommige universiteiten focussen zich op het verduurzamen van het onderwijs en het doen van onderzoek, terwijl andere universiteiten zich meer focussen op het verduurzamen van hun bedrijfsvoering en dienstverlening. Zo kan iedere universiteit naar buiten treden als duurzame organisatie, terwijl er grote verschillen kunnen zijn in de definitie van duurzaamheid die ze hanteren (Van Weenen, 2000). Cole en Wright (2003) omschrijven een duurzame universiteitscampus als een “community that acts upon its local and global responsibilities to protect and enhance the health and wellbeing of humans and ecosystems and advances some ways of addressing our present and future ecological and social challenges” (p. 30). Het is volgens Cole en Wright (2003) dus belangrijk dat universiteiten zich bezighouden met het behouden en verbeteren van de gezondheid en het welzijn van mens en ecosysteem. Daarnaast is het ook belangrijk dat duurzame universiteiten zich bezighouden met onder andere efficiënt afvalmanagement, duurzaam gebruik van water en het verminderen van zwerfafval op de campus. Volgens Cole en Wright (2003) is het van belang dat duurzaamheid geïntegreerd wordt in het onderwijs zodat studenten gemotiveerd kunnen worden om hun gedrag te veranderen en duurzamer te worden. Uit onderzoek van Nejati en Nejati (2013) blijkt dat studenten een duurzame universiteit zien als een universiteit die een hoge mate van sociale verantwoordelijkheid op zich neemt, een minimale impact heeft op het milieu en een bijdrage levert aan economische en duurzame ontwikkelingen. Daarnaast is het volgens de respondenten belangrijk dat een universiteit hun duurzame ideeën ook uitdraagt in het onderwijs dat wordt gegeven, het onderzoek dat wordt uitgevoerd, afvalverwerking van de universiteit en energieverbruik. Uit onderzoek van Abubakar, Al-Shihri en Ahmed (2016) blijkt dat 65% van de studenten een grote mate van bewustzijn heeft als het gaat om duurzaamheid en het milieu ($n = 152$). Een opvallend resultaat is dat maar 26,3% van de respondenten aangeeft interesse en zin te hebben om te participeren in initiatieven die worden georganiseerd om de universiteit duurzamer te maken. Er is dus een groot verschil tussen het gevoel van bewustzijn en het daadwerkelijk participeren in duurzame initiatieven van de universiteit. Een mogelijke verklaring volgens Abubakar et al. (2016) is dat het top-down systeem van de universiteit ervoor zorgt dat studenten minder willen participeren in duurzame projecten. Een kritische kanttekening is dat je je kunt afvragen of er niet meer verklaringen te bedenken zijn voor het feit dat studenten niet willen participeren in duurzame projecten. Een mogelijke verklaring kan het gebrek aan goede communicatie naar de studenten zijn over waarom duurzaamheid belangrijk is. Een kritische kanttekening bij de onderzoeken naar duurzaamheid op universiteiten is dat de definitie van een duurzame universiteit niet eenduidig is. Het hangt er maar net vanaf op welk onderdeel, beleid, organisatie of activiteiten, een universiteit duurzamer gemaakt wordt en welke onderdelen een universiteit belangrijk vindt. Dit is een opvallend resultaat omdat een duurzame universiteit wil zeggen dat de universiteit als geheel duurzaam zou moeten zijn, en niet alleen op een bepaald onderdeel zoals onderwijs of het tegengaan van zwerfafval.

Samenvatting

Als antwoord op de vraag 'Hoe wordt duurzaamheid gedefinieerd in de literatuur?' kan gesteld worden dat duurzaamheid een politiek correct begrip aan het worden is. Men kan hetgeen wat hij of zij nu al doet presenteren als duurzame ontwikkeling wat ervoor zorgt dat men door het gebruik van een eigen definitie passend lijkt binnen duurzaam handelen. De vraag is dus of een eenduidige definitie van duurzaamheid wel mogelijk is. De meest gebruikte definitie van duurzaamheid is de definitie van de WCED die duurzaamheid omschrijft als een ontwikkeling die tegemoetkomt aan de behoeften van het heden zonder dat toekomstige generaties daar later negatieve gevolgen aan zullen ondervinden, zodat ook toekomstige generaties in hun eigen behoeften kunnen voorzien. Naast de definitie van duurzaamheid is de definitie van een duurzame universiteit ook niet eenduidig. Het hangt er maar net vanaf op welk onderdeel, beleid, organisatie of activiteiten, een universiteit duurzamer gemaakt wordt en welke onderdelen een universiteit belangrijk vindt.

2.2 Afvalscheidingsgedrag

De tweede vraag van deze literatuurstudie is 'Hoe wordt afvalscheidingsgedrag gedefinieerd in de literatuur?'. Er wordt hierbij gekeken naar eerdere onderzoeken die zijn gedaan naar afvalscheidingsgedrag, maar eerst zal kort iets over afval in het algemeen worden besproken. Het omgaan met afval is namelijk een van de grootste mondiale vraagstukken van deze tijd (Carabain et al., 2012). De hoeveelheid afval die mensen in de wereld produceren wordt steeds groter door stijgende welvaart en groeiende consumptie (Carabain et al., 2012). Het onderwerp afvalscheiding maakt deel uit van het theoretisch concept duurzaamheid. Daarom zal nu een overzicht worden gegeven van onderzoeken die zijn gedaan naar het afvalscheidingsgedrag van mensen. Zo deed Barr (2007) onderzoek naar drie gedragingen met betrekking tot afvalmanagement, namelijk afvalvermindering, hergebruik van afval en recycling. Uit een vragenlijst onder 673 inwoners van Exeter in het Verenigd Koninkrijk bleek dat de voorspellers van afvalvermindering, hergebruik en recyclingsgedrag significant verschilden. Afvalvermindering en hergebruik werden voorspeld door onderliggende waarden van mensen over het milieu, hun kennis en het feit dat ze zich zorgen maken over het milieu. Respondenten zagen recyclingsgedrag als normatief gedrag, namelijk gedrag dat is gebaseerd op regels of richtlijnen (Barr, 2007). Timlett en Williams (2008) hebben onderzoek gedaan in Portsmouth in het Verenigd Koninkrijk naar drie methoden om gedragsverandering met betrekking tot recycling en het verminderen van milieuverontreiniging te bewerkstelligen. Eén van de methoden was gebaseerd op langs de deuren gaan (*doorstepping*), een op het gebruik van 'incentives' en een op het gebruik van persoonlijke feedback naar burgers. De resultaten laten zien dat persoonlijke 'incentives' en feedback effectief waren in het verminderen van milieuverontreiniging. Bij de persoonlijke 'incentives' werden de afvalbakken waarbij het mogelijk is om afval te scheiden gedurende een periode van vier maanden gecontroleerd. De afvalbakken kregen vervolgens een score toegewezen door middel van stickers in de kleuren groen, oranje en rood. Hier stond een groene sticker voor juist gescheiden afval, oranje voor gedeeltelijk goed gescheiden en rood voor een slechte afvalscheiding. Ieder maand werd een nieuwe sticker op de afvalbakken geplakt zodat de bewoners wisten hoe goed ze hun afval scheidden. Huishoudens met minimaal drie groene stickers in de vier maanden kregen een voucher. Er was een kleine verbetering te zien bij de 'doorstepping' methode, maar geen van de methoden liet significante verschillen zien in het recycling participatieprogramma (Timlett & Williams, 2008). Jesson en Stone (2009) hebben onderzoek gedaan naar het recycling gedrag van huishoudens in het Verenigd Koninkrijk. Ze hebben onderzocht wat de

barrières van mensen zijn om hun afval niet te scheiden. De factoren die van invloed zijn op het niet scheiden van afval zijn ingedeeld in vier categorieën. De eerste categorie is het gedrag van het huishouden. Dit betreft onder andere de persoonlijke motivatie, leeftijd en eventuele beperkingen van mensen. De tweede categorie betreft de omgeving van de woning. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om hoeveel afvalcontainers er staan waar je afval kunt scheiden, op welke afstand van de woning ze staan en de grootte van de afvalcontainer. De derde categorie gaat over de attitude en motivatie van de respondenten. Uit het onderzoek van Jesson en Stone (2009) blijkt namelijk dat sommige respondenten sceptisch zijn tegenover de rol van de lokale overheid in recycling van afval. Daarnaast horen mensen soms geruchten vanuit de media of de buurt over wat er met het afval gebeurt in negatieve zin. Deze negatieve verhalen hebben een negatieve invloed op hun attitude en motivatie ten aanzien van afval scheiden. Ook geven sommige respondenten aan dat ze geen persoonlijk voordeel uit het scheiden van afval halen, zoals een financiële compensatie. Het gebrek aan informatie en kennis wordt ook als reden genoemd om geen afval te scheiden (Jesson & Stone, 2009). Deze inzichten kunnen gebruikt worden in het onderzoek naar de motivatie en attitude van studenten om wel of geen afval te scheiden. Een ander onderzoek naar afvalscheiding is gedaan door Rodic, Röhling en Lelei (2011). Zij noemen verschillende factoren die van invloed zijn op het afvalscheidingsgedrag van burgers. Zo spelen onder andere de beschikbaarheid en het gemak van de voorziening, de instructies die naar de burgers toe worden gecommuniceerd, maatschappelijke betrokkenheid van burgers, gedragsnormen, sociaaleconomische kenmerken, zoals opleiding en leeftijd en financiële motivatie, een rol in het afvalscheidingsgedrag (Rodic et al., 2011). Rodic et al. (2011) hebben onderzoek gedaan naar de indeling van huishoudens met betrekking tot hun afvalscheidingsgedrag. Ze maakten hierbij onderscheid tussen verschillende sociale milieus. De afvalgegevens van 15 Nederlandse gemeenten uit 2009 zijn geanalyseerd. Uit dit kwantitatieve onderzoek blijkt dat alleen de grootte van het huishouden iets zegt over de hoeveelheid restafval dat geproduceerd wordt. Verder zijn de uitkomsten niet te verklaren vanuit de sociale milieus van respondenten. Rodic et al. (2011) hebben alleen onderzocht wat burgers met hun afval doen en niet de attitude van burgers tegenover afvalscheiding of de motivatie van burgers om wel of niet hun afval te scheiden. Kwalitatief onderzoek naar de motivatie en attitude van mensen om hun afval te scheiden kan dus een toevoeging zijn aan dit onderzoek omdat dit meer inzicht geeft in de redenen waarom mensen wel of geen afval scheiden. Daarnaast kan kennis over de attitude en motivatie inzicht geven in wat verbeterd kan worden zodat mensen meer gemotiveerd raken om hun afval scheiden.

Naast het afvalscheidingsgedrag van burgers is er ook onderzoek gedaan naar het afvalscheidingsgedrag van studenten en medewerkers op universiteiten. Adomavičiūtė, Kruopienė, Varžinskas en Gorauskienė (2012) hebben onderzoek gedaan naar afvalscheiding binnen de Kaunas University of Technology in Litouwen. Ze hebben hierbij zowel het afvalscheidingsgedrag van studenten als medewerkers onderzocht om erachter te komen wat de afvalscheidingsgewoonten van de gemeenschap van de universiteit zijn. Een survey is afgenomen bij 292 respondenten (171 medewerkers en 121 studenten). De respondenten werd gevraagd naar hun mening over afval scheiden en wat hen stimuleert of zou stimuleren om afval te scheiden. De vragenlijst ging over de attitude tegenover afval, het afvalscheidingsgedrag van de respondenten en het voorkomen van papierafval. Het papierafval was namelijk de grootste afvalstroom binnen de Kaunas University of Technology. Uit dit onderzoek blijkt dat het aanbieden van een losse papierbak ervoor gezorgd heeft dat het restafval met 25% is gedaald in de eerste drie maanden door de studenten en medewerkers ($n = 292$). Daarnaast kwam uit het onderzoek dat 23% van de medewerkers en 11% van de studenten

hun afval altijd scheiden. 58% van de medewerkers en 45% van de studenten scheiden hun afval gedeeltelijk. Een van de belangrijkste redenen van respondenten om afval te scheiden is het feit dat ze bereid zijn om de vervuiling van de aarde te verminderen. Redenen voor respondenten om geen afval te scheiden zijn het gebrek aan duidelijke voorwaarden voor gescheiden afval en het gebrek aan afvalcontainers in de buurt. Het kwantitatieve onderzoek van Adomavičiūtė et al. (2012) geeft een beeld van het afvalscheidingsgedrag van studenten en medewerkers op een universiteit. Een kwalitatief onderzoek zou een toevoeging zijn. Door semigestructureerde interviews af te nemen kan erachter worden gekomen waarom mensen hun afval wel of niet scheiden, hoe dit komt en hoe dit aangepakt kan worden. Deze en andere hoe en waarom vragen ontbreken in het onderzoek van Adomavičiūtė et al. (2012).

Samenvatting

Als antwoord op de vraag 'Hoe wordt afvalscheidingsgedrag geduid in de literatuur?' kan gesteld worden dat het omgaan met afval een belangrijk vraagstuk is als het gaat om duurzaamheid. De hoeveelheid afval die mensen produceren wordt namelijk steeds groter. Het afvalscheidingsgedrag wordt in de literatuur vaak in verband gebracht met de gedragsvoorspellers attitude en motivatie. De belangrijkste inzichten uit de literatuur zijn dat mensen hun afval scheiden omdat ze het belangrijk vinden om rekening te houden met het milieu, omdat ze zich zorgen maken om de aarde en omdat ze het belangrijk vinden om rekening te houden met toekomstige generaties. Redenen voor mensen om geen afval te scheiden zijn het gebrek aan motivatie, gebrek aan (goede) containers in de buurt, een negatieve attitude tegenover afvalscheiding of het feit dat mensen geen vertrouwen hebben in dat het gescheiden afval goed terecht komt.

Omdat het afvalscheidingsgedrag voorspeld kan worden door onder andere de attitude ten aanzien van afvalscheiding zal nu het begrip attitude besproken worden.

2.3 Attitude

De derde vraag van deze literatuurstudie is 'Wat zijn relevante modellen en theorieën op het gebied van attitude?'. Dit is een relevante vraag omdat attitude een voorspeller is van gedrag. De attitude van iemand kan iets zeggen over het gedrag dat diegene vertoont of gaat vertonen. Er wordt al onderzoek gedaan naar attitudes sinds het begin van de 20^e eeuw. Rond 1920 raakten onderzoekers geïnteresseerd in het meten van attitudes (Maio & Haddock, 2015). Het concept attitude kent verschillende definities. Eagly en Chaiken (1993) definiëren een attitude als "a psychological tendency that is expressed by evaluating a particular entity with some degree of favor or disfavor" (p. 1). Deze definitie wordt door onder andere Bohner en Dickel (2011) gezien als de overkoepelende en meest gebruikte definitie voor attitude, omdat deze definitie attitudes omschrijft als enerzijds een stabiele entiteit die is opgeslagen in het geheugen, en anderzijds attitudes omschrijft als een tijdelijk oordeel over een bepaald object, issue of gedrag (Gawronski, 2007 in: Bohner en Dickel, 2011). Wat de verschillende definities van attitude gemeen hebben is dat er altijd sprake is van een evaluatie van een object, persoon of gedrag. Een ander kenmerk van attitudes is dat een attitude kan verschillen in *valence* (Eagly & Chaiken, 1993). Je kunt een positieve, negatieve of neutrale attitude hebben tegenover een persoon, object of issue. Positieve en negatieve ervaringen kunnen gekoppeld worden aan attitude objecten in het geheugen van mensen (Eagly & Chaiken, 1993). Pratkanis, Breckler en Greenwald (2014) noemen nog andere kenmerken van attitudes. Attitudes zijn volgens hen

alomtegenwoordig, attitudes voorspellen gedrag ten opzichte van hun object, attitudes zijn een selectieve kracht in perceptie en geheugen en als laatste kenmerk noemen ze dat attitudes verschillende psychische functies dienen (Pratkanis et al., 2014, pp. 2-3). Toch vinden de auteurs ook deze kenmerken niet voldoende om de betekenis van attitudes te dekken. De definitie van attitude die volgens Pratkanis et al. (2014) het meest gebruikt wordt onder sociaalpsychologen is een definitie die bestaat uit drie componenten, namelijk een *affective*, *cognitive* en *behavioral* component. Deze definitie van attitude luidt: "attitudes are predispositions to respond to some class of stimuli with certain classes of responses and designate the three major types of response as cognitive, affective, and behavioral" (Rosenberg & Hovland, 1960, p. 3, in: Pratkanis et al., 2014). Deze definitie is weinig bekritiseerd door de jaren, behalve dat sommige wetenschappers twifelen op welke manier de drie componenten in relatie tot elkaar kunnen staan (Pratkanis et al., 2014). Een theorie die veel gebruikt wordt om de relatie tussen attitudes, subjectieve norm, intenties en gedrag te onderzoeken is de Theory of Planned Behavior (TPB) van Ajzen (1991). De determinant die het gedrag bepaalt is de intentie van mensen om bepaald gedrag wel of niet te vertonen. Deze intenties worden beïnvloed door drie factoren, namelijk de attitude, de subjectieve norm en zelfeffectiviteit (Ajzen, 1991). Daarnaast is er volgens Fishbein en Ajzen (1972) een relatie tussen attitude en waarden. Ieder mens heeft bepaalde waarden en opvattingen over objecten. Deze waarden hebben invloed op de attitude van iemand. Een waarde is een onderdeel van een attitude, het zegt namelijk iets over wat iemand vindt van een bepaald object, persoon of gedrag. De attitude betreft dus eigenlijk een grondhouding. De TPB wordt ook regelmatig gebruikt als basis voor onderzoek naar attitudes. Zo hebben Tonglet, Phillips en Read (2004) de Theory of Planned Behavior gebruikt om onderzoek te doen naar de determinanten van recyclingsgedrag in Brixworth, Verenigd Koninkrijk. Uit dit onderzoek blijkt dat pro-recycling attitudes de grootste voorspeller zijn van recyclinggedrag ($n = 191$). Deze attitudes worden beïnvloed door onder andere de mogelijkheid om te recyclen, goede faciliteiten en het hebben van de juiste kennis van recycling. Ook eerdere ervaringen met recyclen, een verantwoordelijkheidsgevoel voor de gemeenschap en de positieve gevolgen van recyclen zijn voorspellers van het recyclingsgedrag van mensen. Ahmad, Bazmi, Bhutto, Shahzadi en Bukhari (2016) hebben onderzoek gedaan naar de factoren die het recyclingsgedrag van studenten bepalen. Zij hebben de Theory of Planned Behavior en de The Theory of Reasoned action gebruikt voor het afnemen van een survey onder studenten ($n = 230$). Uit dit onderzoek blijkt de attitude van de respondenten tegenover recycling vooral wordt bepaald door de waarden en normen die de respondenten hebben met betrekking tot de samenleving. De attitude tegenover recycling wordt bepaald door de mate van bewustzijn tegenover het milieu en de kennis die respondenten bezitten over het milieu en recycling. Daarnaast kan de attitude beïnvloed worden door eerdere ervaringen die respondenten hebben gehad met het recyclen van afval.

Ecocentric en anthropocentric attitudes

Uit de literatuur blijkt dat attitudes met betrekking tot het milieu en andere psychologische variabelen belangrijke voorspellers van duurzaam gedrag kunnen zijn (Davis, Phillips, Read & Lida, 2006). Thompson en Barton (1994) maken onderscheid tussen twee typen attitudes met betrekking tot het milieu, namelijk 'ecocentric' attitudes en 'anthropocentric' attitudes. Dit zijn verschillende attitudes die mensen kunnen hebben tegenover het milieu. Beide attitudes staan positief tegenover het milieu, maar er is een verschil tussen de redenen waarom ze positief staan tegenover het behoud van het milieu en duurzaamheid. 'Ecocentric' burgers vinden de natuur erg belangrijk en vinden daarom dat de natuur bescherming verdient. 'Anthropocentric' burgers vinden dat het milieu

beschermd moet worden omdat anders de kwaliteit van leven voor mensen achteruit gaat. Hier is dus sprake van verschillende motieven om milieubewust te leven. 'Ecocentric' burgers zich ook zullen bekommeren om het milieu als er geen issues zouden zijn, omdat de natuur het hoe dan ook waard is om goed voor te verzorgen en te behouden, en 'anthropocentric' burgers niet. Thompson en Barton (1994) hebben onderzoek gedaan naar hoe attitudes het best gemeten kunnen worden. Ze hebben schalen ontwikkeld om 'ecocentric' attitudes, 'antropocentric' attitudes en apathie tegenover het milieu te kunnen meten. Verschillende stellingen werden aan respondenten voorgelegd, zoals bijvoorbeeld de stelling "One of the worst things about overpopulation is that many natural areas are getting destroyed for development" die de mate van een 'ecocentric' attitude meet. Een stelling gericht op een 'antropocentric' attitude is bijvoorbeeld "One of the best things about recycling is that it saves money". Een stelling gericht op apathie tegenover het milieu is bijvoorbeeld "I find it hard to get too concerned about environmental issues" (Thompson & Barton, 1994, p. 152). Deze stellingen geven duidelijk het verschil weer in de attitude die mensen kunnen hebben tegenover duurzaamheid en het milieu. Deze inzichten zijn goed om te gebruiken voor onderzoek naar de attitude van mensen als het gaat om afvalscheiding omdat je op deze manier onderscheid kunt maken tussen verschillende soorten attitudes die mensen kunnen hebben tegenover duurzaam gedrag en het milieu.

Het onderzoeken van attitudes

Onderzoekers hebben gedurende een lange tijd de attitude gemeten door middel van schalen waarbij de respondenten een object moesten evalueren. Dit bleek geen effectieve methode omdat sommige respondenten zich positiever presenteerden en politiek correcte antwoorden gaven. Vervolgens zijn methodes bedacht om de impliciete attitude van respondenten te meten, zoals de 'implicit association test' (IAT) en de 'evaluative priming task' (Bohner & Dickel, 2011). De IAT is een taak waarbij de associaties van respondenten tussen bepaalde begrippen wordt onderzocht. Bij de 'evaluative priming task' wordt gekeken of de 'prime' en de 'target' matchen en hoe lang respondenten erover doen voor ze reageren op de afbeeldingen die ze te zien krijgen. Beide methoden worden voornamelijk gebruikt voor kwantitatief onderzoek. Ondanks deze methoden blijven attitudes ongrijpbaar en moeilijk te meten. In kwalitatief onderzoek kan door middel van specifieke vragen geprobeerd worden een beeld te krijgen van de attitude van respondenten zonder dat dit meetbaar wordt gemaakt. Van belang is om te weten te komen wat mensen voor motieven hebben om wel of niet hun afval te scheiden.

Samenvatting

Als antwoord op de vraag 'Wat zijn relevante modellen en theorieën op het gebied van attitude?' kan gesteld worden dat de definities van Rosenberg & Hovland (1960) en Eagly en Chaiken (1993) in de literatuur naar voren komen als definities die het meest alomvattend zijn voor het begrip attitude. Er zijn nog veel meer definities, en dat geeft ook weer hoe complex het theoretische concept attitude eigenlijk is. Het is een complex begrip omdat een attitude vaak ongrijpbaar is en attitudes van mensen kunnen veranderen. Wat de verschillende definities van attitude gemeen hebben is dat er altijd sprake is van een evaluatie van een object, persoon of gedrag. Attitudes kunnen zowel positief, negatief als neutraal zijn. Uit de literatuur blijkt dat attitudes met betrekking tot het milieu belangrijke voorspellers van duurzaam gedrag kunnen zijn. De belangrijkste inzichten uit empirische studies naar attitudes tegenover afvalscheiding zijn dat attitudes worden beïnvloed door onder andere de mogelijkheid om te recyclen, goede faciliteiten en het hebben van de juiste kennis van

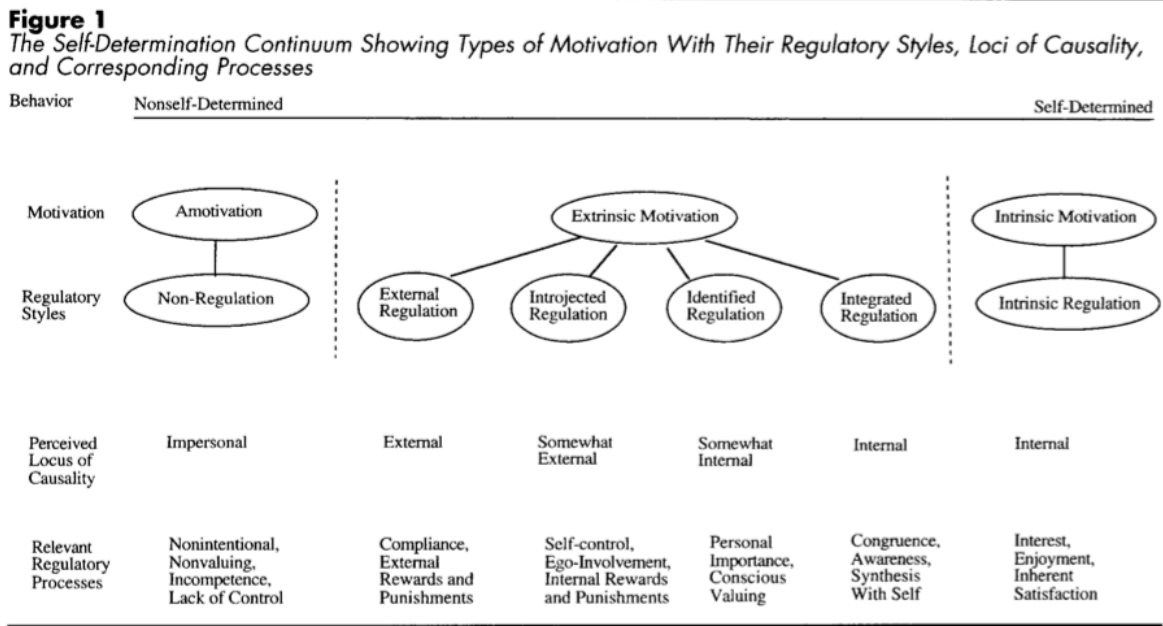
recycling. Ook eerdere ervaringen met recyclen, een verantwoordelijkheidsgevoel voor de gemeenschap waarin ze wonen en de positieve gevolgen van recyclen zijn voorspellers van het recyclingsgedrag van mensen.

Naast de attitude kan ook de motivatie een rol spelen in het afvalscheidingsgedrag van mensen. Daarom zal nu het theoretische concept motivatie besproken worden.

2.4 Motivatie

De vierde en laatste vraag van deze literatuurstudie luidt: 'Wat zijn relevante modellen en theorieën op het gebied van motivatie?'. Net zoals attitude is motivatie ook een gedragsvoorspeller. Het woord motivatie stamt af van het Latijnse woord *movere* dat *to move* betekent. Motivatie gaat dan ook over wat mensen beweegt om bepaald gedrag te vertonen of bepaalde keuzes te maken (Dörnyei en Ushioda, 2013). Er is al veelvuldig onderzoek gedaan naar motivatie. Vier belangrijke theorieën over motivatie zijn ontwikkeld tussen 1930 en 1970. Een van deze theorieën is de behoeftenhiërarchie van Maslow. Volgens Maslow (1943) heeft ieder mens behoeften waardoor de motivatie ontstaat om deze behoeften te bevredigen. Het idee is dat als mensen in de eerste levensbehoeften zoals slaap en voedsel zijn voorzien ze pas streven naar meer behoeften. De andere belangrijke theorieën over motivatie zijn de Theorie X en Theorie Y van McGregor, de twee-factorentheorie van Herzberg en de drie-behoeftentheorie van McClelland (Robbins & Judge, 2011). Deze theorieën vormen de basis van de moderne theorieën over motivatie. Er bestaan nu nog steeds verschillende definities en ideeën over wat motivatie is. Volgens Dörnyei en Ushioda (2013) bestaat er geen definitie die alle factoren en elementen van motivatie beslaat. De motivatietheorieën die er bestaan proberen te verklaren waarom mensen denken en zich gedragen zoals ze doen. Een bekende motivatietheorie is van Ryan en Deci (2000) die de Self-Determination Theory hebben ontwikkeld. Deze theorie gaat over motivatie. Volgens hen is motivatie een centraal issue in de psychologie, omdat motivatie biologische, cognitieve en sociale aspecten bevat. Kennis over motivatie is van groot belang omdat er altijd consequenties of acties volgen uit een vorm van motivatie. Er zijn verschillende redenen waarom mensen gemotiveerd zijn om bepaald gedrag wel of niet te vertonen. Ze kunnen gemotiveerd zijn om iets te doen omdat ze er veel waarde aan hechten, maar ze kunnen ook motivatie hebben omdat er sprake is van druk om iets te doen. Ryan en Deci (2000) maken bij motivatie onderscheid tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie is motivatie die van binnenuit een persoon komt. Extrinsieke motivatie is motivatie die door externe factoren bepaald wordt, zoals verwachtingen van anderen, beloning of dwang. Volgens Ryan en Deci (2000) komt extrinsieke motivatie vaker voor dan intrinsieke motivatie omdat de vrijheid om intrinsiek gemotiveerd te zijn in de vroege jeugd al wordt beperkt door sociale druk om dingen te doen die men eigenlijk niet echt leuk of interessant vindt. Men leert om hier extrinsiek gemotiveerd voor te zijn. Er bestaan verschillende vormen van extrinsieke motivatie. Ryan en Deci (2000) noemen als voorbeeld de extrinsieke motivatie van studenten om hun huiswerk te doen. Sommige studenten zijn gemotiveerd om hun huiswerk te doen omdat ze graag hun diploma willen behalen. Andere studenten doen misschien alleen hun huiswerk omdat hun ouders druk en controle uitoefenen. In beide situaties is er sprake van extrinsieke motivatie, maar er is wel een verschil in vrijheid. In de eerste situatie is het meer de eigen keuze van de student, en bij de tweede situatie is er minder sprake van een eigen beslissing van de student. Er kan dus als het gaat om extrinsieke motivatie sprake zijn van een verschillende mate van autonomie. In figuur 1 is het Self-Determination

Continuüm te zien (Ryan & Deci, 2000).

Figuur 1: 'The Self-Determination Continuum Showing Types of Motivation with Their Regulatory Styles, Loci of Causality, and Corresponding Processes' (Ryan & Deci, 2000, p. 72)

Het continuüm geeft aan dat er verschillende vormen van motivatie bestaan. De linkerkant van figuur 1 geeft een lage mate van motivatie vanuit een persoon weer, en de rechterkant een hoge mate van motivatie. Helemaal links staat *amotivation* wat betekent dat men totaal niet gemotiveerd is om bepaald gedrag te vertonen, bijvoorbeeld omdat men zich incompetent voelt om het gedrag uit te voeren. De middelste kolom uit het figuur betreft extrinsieke motivatie. De extrinsieke motivatie wordt door Ryan en Deci (2000) onderverdeeld in vier categorieën, namelijk 'external regulation', 'introjected regulation', 'identified regulation' en 'integrated regulation'. Deze categorieën geven aan dat extrinsieke motivatie kan variëren in de mate waarin deze autonoom versus gecontroleerd is. 'External regulation' is de klassieke vorm van extrinsieke motivatie waarbij men alleen iets doet voor bijvoorbeeld een beloning. De 'introjected regulation' komt voort uit het feit dat men angst of schuldgevoel wil vermijden, of zich trots wil voelen door het gedrag te vertonen. Bij 'identified regulation' voelt men al meer autonomie waardoor men zich minder gedwongen of gecontroleerd voelt. De meest autonome vorm van extrinsieke motivatie is 'integrated regulation' omdat het gedrag gelijk staat aan de overtuigingen en waarden van een persoon. Omdat deze vorm van motivatie niet voortkomt uit een bepaalde interesse is het nog geen intrinsieke motivatie. De rechterkolom gaat over intrinsieke motivatie. Figuur 1 is relevant omdat het aangeeft hoe complex motivatie is. Zoals eerder aangegeven kan motivatie gezien worden als een continuüm. Dit betekent dat er veel verschillende vormen van motivatie zijn, en dat het lastig te onderzoeken is in hoeverre iemand wel of niet gemotiveerd is. De motivatie van mensen kan namelijk ook veranderen door bepaalde gebeurtenissen of het krijgen van nieuwe informatie over bijvoorbeeld afval scheiden. Het is dus nooit zeker te stellen dat de motivatie die gemeten wordt ook echt overeenkomt met de motivatie die mensen werkelijk hebben om bepaald gedrag wel of niet te vertonen. Toch kan onderzoek naar motivatie wel interessante nieuwe kennis opleveren en een idee geven van wat de motivatie van respondenten is. Vervolgens zal in de praktijk moeten blijken hoe gemotiveerd

respondenten zijn in het vertonen van dat gedrag. Zo kan een kwalitatief onderzoek bestaande uit semigestructureerde interviews bijvoorbeeld worden opgevolgd door een observatie waarbij wordt gekeken of respondenten het gedrag ook daadwerkelijk vertonen.

Motivatie en duurzaam gedrag

Er is ook onderzoek gedaan naar motivatie met betrekking tot duurzaam gedrag. Zo heeft Halverson (2004) onderzoek gedaan naar het belang van intrinsieke en extrinsieke motivatie voor de recycling van huishoudens. Uit dit onderzoek blijkt dat de belangrijkste reden dat mensen gemotiveerd zijn om te recyclen is dat ze het eens zijn met het feit dat recyclen een goede activiteit is omdat het goed is voor het milieu. Een reden waarom mensen minder of niet recyclen is omdat het meer tijd kost (Halverson, 2004). Azar en Al Ansari (2017) hebben onderzoek gedaan naar de motivatie van mensen om wel of geen energie te besparen in hun woning op een universiteitscampus. Vragen die Azar en Al Ansari (2017) aan de respondenten hebben gesteld over hun motivatie en intentie om duurzaam gedrag te vertonen zijn bijvoorbeeld "How do you describe your current motivation to save energy at home?" en "Are you willing to reduce energy consumption at home if it did not require a lot of effort and time?" (Azar & Al Ansari, 2017, p. 569). De resultaten laten zien dat de motivatie en het bewustzijn van mensen om energie te besparen niet betekent dat mensen hun gedrag aanpassen ($n = 227$). De belangrijkste motivationele factoren om energie te besparen zijn de verlaagde elektriciteitskosten en dat het beter is voor het milieu. Azar en Al Ansari (2017) bevelen aan om in het onderwijs aandacht te besteden aan het duurzaam gebruiken van energie, omdat een hoog bewustzijn van de respondenten heeft bijgedragen tot een hoge motivatie en intentie. Dit spreekt hun resultaat tegen omdat uit het onderzoek blijkt dat de motivatie en bewustzijn van respondenten niet betekent dat respondenten hun gedrag aanpassen. Er moet bij onderzoek goed worden doorgevraagd naar de redenen om wel of geen duurzaam gedrag te vertonen voordat aangegeven kan worden hoe het gedrag van de respondenten veranderd kan worden.

Samenvatting

Als antwoord op de vraag 'Wat zijn relevante modellen en theorieën op het gebied van motivatie?' kan gesteld worden dat er verschillende definities en ideeën bestaan over wat motivatie is. Motivatie gaat onder andere over wat mensen beweegt om bepaald gedrag te vertonen of bepaalde keuzes te maken. Bij motivatie kan onderscheid gemaakt worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie is motivatie die van binnenuit een persoon komt. Extrinsieke motivatie is motivatie die door externe factoren bepaald wordt, zoals bijvoorbeeld beloning of dwang. Daarnaast kan motivatie gezien worden als een continuüm. Uit de literatuur blijkt dat mensen gemotiveerd zijn om hun afval te recyclen omdat het goed is voor het milieu. Een reden waarom mensen niet gemotiveerd zijn is omdat recyclen meer tijd kost.

2.5 Conclusie

Deze literatuurstudie geeft een overzicht van hoe de theoretische concepten duurzaamheid, afvalscheidingsgedrag, attitude en motivatie in de literatuur gedefinieerd worden en welke onderzoeken er al gedaan zijn naar deze concepten. Naar aanleiding van deze literatuurstudie kan gesteld worden dat duurzaamheid een politiek correct begrip aan het worden is. Men kan hetgeen wat hij of zij nu al doet presenteren als duurzame ontwikkeling wat ervoor zorgt dat men door het gebruik van een eigen definitie van duurzaamheid passend lijkt binnen duurzaam handelen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat een eenduidige definitie van duurzaamheid moeilijk te vinden is.

Daarnaast kan geconcludeerd worden dat de definitie van een duurzame universiteit ook niet eenduidig is. Het hangt er maar net vanaf op welk onderdeel, beleid, organisatie of activiteiten, een universiteit duurzamer gemaakt wordt en welke onderdelen een universiteit belangrijk vindt. Binnen duurzaamheid is het omgaan met afval een belangrijk vraagstuk. De belangrijkste inzichten uit de literatuur zijn dat mensen hun afval scheiden omdat ze het belangrijk vinden om rekening te houden met het milieu, omdat ze zich zorgen maken om de aarde en omdat ze het belangrijk vinden om rekening te houden met toekomstige generaties. Redenen voor mensen om geen afval te scheiden zijn het gebrek aan motivatie, gebrek aan (goede) containers in de buurt, een negatieve attitude tegenover afvalscheiding of het feit dat mensen geen vertrouwen hebben in dat het gescheiden afval goed terecht komt. De centrale theoretische concepten uit deze literatuurstudie zijn attitude en motivatie. Beide concepten komen uit de sociale psychologie en zeggen iets over het gedrag van mensen. Uit deze literatuurstudie blijkt dat de concepten complex zijn en de definities van de concepten niet eenduidig. Attitude is een complex begrip omdat een attitude vaak ongrijpbaar is. Attitudes van mensen kunnen veranderen, en bij het onderzoeken van attitudes kan altijd sprake zijn van een bepaalde mate van sociaal wenselijke antwoorden van de respondenten. Het is dus lastig te stellen of je ook daadwerkelijk de echte attitude van de respondenten meet. Wat de verschillende definities van attitude gemeen hebben is dat er altijd sprake is van een evaluatie van een object, persoon of gedrag. Attitudes kunnen zowel positief, negatief als neutraal zijn. Uit de literatuur blijkt dat attitudes met betrekking tot het milieu een belangrijke voorspeller van duurzaam gedrag kan zijn. De belangrijkste inzichten uit studies naar attitudes tegenover afvalscheiding zijn dat attitudes worden beïnvloed door onder andere de mogelijkheid om te recyclen, goede faciliteiten en het hebben van de juiste kennis van recycling. Ook eerdere ervaringen met recyclen en een verantwoordelijkheidsgevoel voor de gemeenschap zijn voorspellers van het recyclingsgedrag van mensen. Net zoals attitude is het theoretische concept motivatie ook complex. Motivatie gaat onder andere over wat mensen beweegt om bepaald gedrag te vertonen of bepaalde keuzes te maken. Zoals eerder aangegeven kan motivatie gezien worden als een continuüm. Dit betekent dat er veel verschillende vormen van motivatie zijn. Bij motivatie kan onderscheid gemaakt worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. In onderzoek naar motivatie is het interessant om erachter te komen wat voor soort motivatie mensen hebben om duurzaam gedrag te vertonen.

3. Methoden

In dit hoofdstuk wordt de methode voor de literatuurstudie, de interviews, de respondenten, de dataverzameling en de kwaliteitscriteria voor kwalitatief onderzoek besproken.

3.1 Kwalitatief onderzoek

Bij kwalitatief onderzoek wordt ervan uitgegaan dat mensen betekenis geven aan hun omgeving en hun handelen (Boeije, 2005). Kwalitatief onderzoek richt zich vaak op de taal die mensen gebruiken. In dit onderzoek worden semigestructureerde interviews afgenomen, waarbij dus ook de taal van de respondenten geanalyseerd zal worden. Voorafgaand aan het empirische gedeelte van dit onderzoek is literatuuronderzoek uitgevoerd waarbij de theoretische concepten duurzaamheid, afvalscheidingsgedrag, attitude en motivatie zijn besproken. Deze theorie is gebruikt als leidraad voor het afnemen van semigestructureerde interviews. Er is bij dit kwalitatieve onderzoek sprake van een *casestudy*. Een *casestudy* betreft een diepgaande analyse van een bepaalde situatie of casus (Yin, 2011). Dit onderzoek is een *casestudy* omdat het onderzoek gaat over slechts één locatie van de Universiteit Utrecht. Met de respondenten zijn diepte-interviews gehouden om meer te weten te komen over de case, namelijk de attitude en motivatie van deze respondenten ten aanzien van afval scheiden op de universiteit.

Nu zal eerst de onderzoeksmethode van de literatuurstudie besproken worden.

3.1.1 Literatuurstudie

Het doel van de literatuurstudie was de belangrijkste literatuur voor dit onderzoek bespreken. Deze literatuur is besproken in hoofdstuk 2, aan de hand van vier deelvragen over duurzaamheid, afvalscheidingsgedrag, attitude en motivatie. Nu zal worden uitgelegd hoe het zoekproces voor deze literatuur is verlopen. Voor het literatuuronderzoek is literatuur gevonden via Google Scholar, via de Universiteitsbibliotheek van de Universiteit Utrecht en via het scriptiearchief van de universiteit, genaamd Igitur. Ik heb bij deze zoekmachines op verschillende manieren gezocht, namelijk door zowel Engelse als Nederlandse zoektermen te gebruiken, zowel enkelvoud als meervoud en door het gebruik van synoniemen. Daarnaast zijn ook verschillende combinaties van zoekwoorden gebruikt. Voorbeelden van zoektermen die ik heb gebruikt zijn: *sustainability*, *sustainable behaviour*, *sustainable university*, *motivation*, *organizational motivation*, *motivation for waste separation*, *sustainable motivation*, *attitude*, *attitude waste separation*, *waste separation university*, *students and sustainability*. Bij het zoeken naar literatuur is rekening gehouden met het publicatiejaar van de bron. Het is belangrijk om te weten of het onderzoek recent is uitgevoerd of dat het lang geleden is gedaan. Op het moment dat een bruikbare bron is gevonden heb ik de literatuurlijst van die bron bestudeerd. Ik zoek dan naar andere artikelen die bruikbaar kunnen zijn voor mijn onderzoek. Als ik een artikel vind scan ik dat eerst. Ik lees dan de abstract zodat ik weet waar het artikel over gaat. Als daar bruikbare dingen in staan scan ik de rest van het artikel. Ik zoek dan onder andere naar bruikbare theorieën en bekijk welke methode de auteurs gebruikt hebben. Hieronder is een overzicht gegeven van de zoekmachines en de daarbij gevonden literatuur en belangrijke auteurs.

Igitur

Op deze zoekmachine heb ik gezocht met de zoektermen 'duurzaamheid en motivatie'. Ik wilde kijken naar scripties waarin onderzoek is gedaan naar duurzaamheid en motivatie omdat misschien bruikbare literatuur te vinden is voor mijn eigen scriptie. In de scriptie genaamd 'De vierkante meter moestuin: een gezonde en duurzame aankoop?' Een exploratief onderzoek naar de rol die duurzaamheid en zelfvoorziening spelen voor de motivatie, attitude en intentie om met een vierkante meter moestuin aan de slag te gaan' heb ik literatuur gevonden van Ryan en Deci (2000) over de *Self-Determination Theory* en motivatie.

Google Scholar

Op Google Scholar ben ik met de term 'afval scheiden' de auteurs Carabain, Spitz en Keulemans (2012) op het spoor gekomen. Deze auteurs zijn relevant omdat hun boek als achtergrondinformatie gebruikt kan worden. De zoekterm 'sustainable university' leverde Van Weenen (2000) op die een overzicht geeft van voorbeelden van duurzame universiteiten. Met de zoekterm 'organizational motivation waste separation' heb ik het artikel van Adomavičiūtė, Kruopienė, Varžinskas en Gurauskienė (2012) gevonden dat gaat over het afvalscheidingsgedrag van studenten en medewerkers van de Kaunas University of Technology in Litouwen. Dit zoekresultaat is relevant omdat dit vergelijkbaar is met het onderzoek dat ik ga uitvoeren, met het verschil dat Adomavičiūtė et al. (2012) een kwantitatief onderzoek hebben uitgevoerd. In de literatuurlijst van dit artikel heb ik twee andere relevante bronnen gevonden, namelijk Halvorsen (2004) en Jesson en Stone (2009). Vervolgens heb ik ook de literatuurlijsten van de artikelen van deze auteurs bekeken. In het artikel van Jesson en Stone (2009) vond ik Barr (2007). In het artikel van Barr (2007) heb ik Thompson en Barton (1994) gevonden. Na het vinden van deze literatuur kwam ik erachter dat ik veel bronnen heb gebruikt die nuttig en bruikbaar zijn, maar wel wat gedateerd. Ik heb daarom bij Google Scholar aangegeven dat ik literatuur wilde zien vanaf het publicatiejaar 2016. Met de zoekterm 'sustainable university campus' vond ik Abubakar, Al-Shihri en Ahmed (2016). In de literatuurlijst van hun artikel vond ik de relevante auteurs Cole en Wright (2003) die een duurzame (universiteits-)campus definiëren.

Voor de literatuur over het theoretische concept attitude heb ik ook gezocht op Google Scholar. De zoekterm 'attitude' gaf veel resultaten. Vervolgens heb ik gezocht naar 'attitude literature review' en 'attitude research'. Ook heb ik alleen naar de zoekresultaten vanaf 2013 gekeken. Op deze manier heb ik het boek van Albarracín, Johnson en Zanna (2014) gevonden. Dit was een goed startpunt om meer te lezen over de auteurs en definities die zij gebruiken. Daarnaast heb ik ook het boek van Pratkanis, Breckler en Greenwald (2014) bestudeerd om een beeld te krijgen van de literatuur die hoort bij het theoretische concept attitude. Omdat in deze en andere bronnen steeds dezelfde auteurs worden genoemd weet ik dat deze relevant zijn voor onderzoek naar attitude. Auteurs die steeds terug komen zijn onder andere Petty en Cacioppo, Fazio, Eagly en Chaiken, Fishbein en Ajzen, Thompson en Barton. Het artikel van Bohner en Dickel (2011) is relevant omdat hierin een goede uitleg staat over de meetbaarheid van attitudes.

Voor de literatuur over het theoretische concept motivatie heb ik eerst gezocht op de algemene Google website. Met de zoekterm 'motivatie' heb ik bekeken welke auteurs vaak naar voren kwamen. Zo kwam de behoeftehiërarchie van Maslow vaak terug, maar ook de X en Y-theorie van McGregor, de twee-factorentheorie van Herzberg, de drie-behoefte-theorie van McClelland, de self-efficacy-theorie van Bandura en de verwachtingstheorie van Vroom. Daarnaast heb ik op Google Scholar gezocht met de zoekterm 'motivation literature review'. Ik heb verschillende artikelen

gelezen zoals onder andere van Lai (2011). Met de zoekterm 'researching motivation' heb ik Dörnyei en Ushioda (2013) gevonden. Het artikel van Dörnyei en Ushioda (2013) geeft een goed overzicht van wat motivatie is en wat voor soort onderzoek ernaar gedaan is. Met de zoekterm 'green motivation' heb ik het artikel van Azar en Al Ansari (2017) gevonden, dat ingaat op het begrip motivatie in combinatie met duurzaamheid. Dit zijn relevante auteurs omdat mijn onderzoek zich ook richt op motivatie in combinatie met duurzaamheid.

3.1.2 Interviews

Het empirische gedeelte van dit onderzoek bestaat uit interviews. De afgenomen interviews zijn semigestructureerd van aard. Een semigestructureerd interview bestaat uit een lijst met topics en vragen die in het interview behandeld worden, maar het proces van een semigestructureerd interview is flexibel (Bryman, 2012, p. 471). Er is ruimte om de topics en vragen in een andere volgorde te bespreken (Bryman, 2012, p. 471). Daarnaast kunnen extra vragen worden gesteld afhankelijk van hoe de respondent reageert in het interview. Een semigestructureerd interview is passend voor dit onderzoek omdat er op deze manier wel structuur zit in de topics en de onderwerpen die bevestigd worden, maar er daarnaast genoeg ruimte is voor de respondenten om eigen ideeën en verhalen te vertellen. Op deze manier kan bruikbare informatie naar voren komen waar niet specifiek naar gevraagd wordt.

Topiclijst

De interviews zijn gehouden met behulp van een topiclijst (bijlage I). De topics van de interviews komen voort uit de literatuurstudie. Bij deze topics zijn vervolgens vragen geformuleerd. Het eerste topic van het interview is duurzaamheid. De deelonderwerpen die hieronder vallen zijn 'bewustzijn duurzaamheid en milieu', 'toekomst' en 'duurzame universiteit'. Ten eerste is gevraagd wat de respondenten verstaan onder duurzaamheid. Vervolgens is gevraagd of ze het belangrijk vinden om rekening te houden met duurzaamheid in hun dagelijks leven, waarom ze het wel of niet belangrijk vinden om rekening te houden met duurzaamheid en wat de respondenten wel of niet doen om duurzaam te leven. Bij het deelonderwerp 'toekomst' is gevraagd of de studenten bewust keuzes maken om duurzaam te leven, of ze nadenken over hun keuzes voor volgende generaties op aarde en of ze het belangrijk vinden om na te denken over de toekomst. Voor het deelonderwerp 'duurzame universiteit' is gevraagd of de respondenten iets weten over de missie en visie van de universiteit met betrekking tot duurzaamheid, en zo ja, waar ze die informatie vandaan hebben.

Het tweede topic van het interview is afvalscheidingsgedrag. De deelonderwerpen die hieronder vallen zijn 'eerdere ervaringen met afval scheiden', 'afvalscheiding op de universiteit', 'Ecocentric en anthropocentric attitudes', 'mensen in je omgeving' en 'kennis over milieu en afval scheiden'. Voor het eerste deelonderwerp 'eerdere ervaringen met afval scheiden' is aan de respondenten gevraagd of ze ervaring hebben met afval scheiden, en zo ja waar en wanneer ze dat wel of niet doen. Vervolgens is gevraagd of de respondenten redenen kunnen noemen waarom ze hun afval wel of niet scheiden. Voor het deelonderwerp 'afvalscheiding op de universiteit' is onder andere gevraagd of de respondenten hun afval scheiden op de universiteit, of ze voorbeelden kunnen geven van wanneer ze wel of geen afval scheiden en waarom ze dat wel of niet doen. Voor het deelonderwerp 'ecocentric en anthropocentric attitudes' is aan de respondenten gevraagd of ze vinden dat het zin heeft om afval te scheiden, zo ja waarom ze dat belangrijk vinden en zo nee, waarom niet en wat er moet veranderen zodat ze wel hun afval gaan scheiden. Voor het

deelonderwerp 'mensen in je omgeving' is aan de respondenten gevraagd of mensen in hun omgeving afval scheiden en of de respondenten dat weleens ter sprake brengen. Voor het deelonderwerp 'Kennis over milieu en afval scheiden is aan de respondenten gevraagd of ze genoeg kennis hebben om afval te scheiden en zo ja, of dat helpt in het scheiden van het afval op de universiteit. Zo nee, dan is aan de respondenten gevraagd welke informatie ontbreekt waardoor ze hun afval minder goed kunnen scheiden op de universiteit.

Het laatste onderdeel van het interview is toegevoegd voor een van de opdrachtgevers van dit onderzoek, namelijk het Facility Service Centre van de Universiteit Utrecht. Zij zijn benieuwd of de afvalbakken duidelijk en aantrekkelijk genoeg zijn voor studenten en op welke manier ze het beste met studenten kunnen communiceren over afvalscheiding op de universiteit. Hier zijn een aantal vragen over gesteld aan de respondenten. Deze resultaten zullen niet in dit onderzoek, maar in een apart rapport uitgewerkt worden.

Pre-test

Naar aanleiding van het proefinterview is besloten om geen aanpassingen te doen aan de topics en de bijbehorende vragen. Wel viel op dat sommige vragen overlappen. Er is besloten om alle vragen te laten staan. Omdat het interview semigestructureerd is kan bij sommige vragen meer aandacht worden besteed en kan bij andere vragen, indien het onderwerp al besproken is, sneller worden verder gegaan naar de volgende vraag.

3.2 Respondenten

De respondenten van dit onderzoek zijn 18 studenten die colleges volgen in het Marinus Ruppertgebouw en het Educatorium op de Uithof. De groep respondenten bestaat uit 15 vrouwen en 3 mannen (bijlage II). In eerste instantie was het de bedoeling om een gelijke verdeling tussen man en vrouw te krijgen. Dit bleek niet makkelijk haalbaar omdat bijna alle respondenten die ik via de mail benaderde vrouw waren. Daarnaast deed ik onderzoek op de faculteit van Sociale Wetenschappen, waar veel meer vrouwen dan mannen studeren. Hoewel de verdeling dus niet gelijk is, is de verdeling man en vrouw wel representatief voor de studentenpopulatie op die faculteit. Het grootste gedeelte van de studenten is namelijk vrouw. Het gemiddelde percentage aan mannen van de opleiding psychologie, die het meest voorkomend in deze groep respondenten, is 23%, wat neerkomt op 4 respondenten van de 18 (aantal ingeschreven studenten, z.j.). De leeftijd van de respondenten varieerde van 20 tot en met 26 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 23 jaar. 7 respondenten volgen de opleiding psychologie, 2 respondenten onderwijskunde, 2 respondenten de master orthopedagogiek, 2 respondenten arbeids- en organisatiepsychologie, 1 respondent Sociale- en Organisationspsychologie, 1 respondenten de onderzoeksmaster Neuroscience en Cognition, 1 respondent Communicatie- en Informatiewetenschappen, 1 respondent de master Clinical en Health Psychology en 1 respondent Algemene Sociale Wetenschappen. De respondenten 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 16 en 17 heb ik benaderd via advertenties die op de prikboarden op de Uithof hangen. Op deze advertenties staan verzoekjes van studenten die op zoek zijn naar respondenten voor hun onderzoek. Ik heb deze respondenten benaderd door ze te mailen en te vragen of ze interesse hebben om respondenten uit te wisselen door elkaar te helpen bij het onderzoek. Omdat de meeste onderzoeken langer duurden dan het interview heb ik in ruil voor het uitvoeren van het onderzoek in sommige gevallen meer dan één respondent kunnen interviewen. Voorbeelden van onderzoeken die ik heb gedaan zijn een onderzoek die de oogbewegingen leest als je opgaven maakt, het inschatten

van tijd door middel van een piepjestest, een onderzoek naar samenwerken en een onderzoek over het sparen van geld. Respondenten 8 en 9 zijn collega's van mij die studeren aan de Universiteit Utrecht. Respondenten 1, 2 en 10 zijn kennissen. Door respondenten 10 ben ik in contact gekomen met respondent 18. Hier is sprake van de *snowball*-methode (Bryman, 2012) omdat ik via een respondent bij een andere respondent terecht ben gekomen.

3.3 Dataverzameling

Nu zal het verloop van de interviews en de data-analyse besproken worden.

3.3.1 Verloop van de interviews

De interviews zijn gehouden met studenten die colleges volgen in het Marinus Ruppertgebouw en het aangrenzende Educatorium van de Universiteit Utrecht. Deze locaties vormen samen één gebouw. Dit is de faculteit van Sociale Wetenschappen, maar ook studenten van andere studies kunnen hier colleges volgen. Het gebouw staat op de Uithof (Utrecht Science Park), een campus waar verschillende locaties van de Universiteit Utrecht gevestigd zijn. Het Marinus Ruppertgebouw met het aangrenzende Educatorium is een van de locaties waar het Facility Service Centrum van de Universiteit Utrecht Split-afvalbakken heeft geplaatst waarin studenten en medewerkers hun afval gescheiden kunnen weggooien. Deze locatie is dus geschikt voor de interviews over afvalscheiding op de universiteit, omdat nog niet alle locaties die mogelijkheid om afval te scheiden aanbieden. De interviews zijn afgenomen op de universiteit omdat dit ook de locatie is waar het onderzoek over gaat. Op deze manier kunnen de respondenten zich beter voorstellen wat ze doen als ze een afvalscheidingsbak zien. Dit was op een rustige plek op de universiteit zodat er zo min mogelijk afleiding was tijdens het gesprek. Eén interview is afgenomen op een rustige plek in een café, en één interview bij iemand thuis. Het interview startte met een korte uitleg over het onderzoek. Vervolgens is aan de respondenten toestemming gevraagd om het gesprek op te nemen. Voorafgaand aan het interview is aangegeven dat er geen goede en foute antwoorden zijn, en dat juist de mening van de respondent interessant is. Daarna is gevraagd naar de leeftijd en opleiding van de respondent. Vervolgens zijn de topics en vragen besproken met de respondent. Ter afsluiting van het interview is aan de respondenten gevraagd of er nog onderwerpen zijn die niet aan bod zijn gekomen maar waar ze graag nog iets over willen zeggen. Vervolgens is de respondenten gevraagd of ze op de hoogte willen blijven van de resultaten van het onderzoeken en zijn ze vriendelijk bedankt voor hun medewerking door middel van een kaartje en kleine beloning.

3.3.2 Data-analyse

De interviews zijn opgenomen met een *voice-recorder app* op een tablet. Vervolgens zijn de opnamen getranscribeerd. Alle tekst is letterlijk overgetypt, maar woorden zoals 'uhm' zijn weggelaten om de leesbaarheid te vergroten. Vervolgens is deze getranscribeerde data gekopieerd in het programma NVivo. In dit programma is de data gecodeerd. Het coderen van de interviews bestond uit drie stappen, namelijk open codering, axiale codering en selectieve codering (Straus en Corbin, 1990 in: Bryman, 2012). Open coderen is de eerste stap van het proces van coderen. In deze stap worden de data geanalyseerd, gecategoriseerd en vergeleken. Een aantal codes kon vooraf gemaakt worden door de topics die bevestigd zijn in de interviews. Door vervolgens steeds een nieuw

interview te coderen ontstonden nieuwe codes. Uiteindelijk resulteerde dit in een groot overzicht, weergegeven als codeboom met verschillende takken. Vervolgens is axiaal en selectief gecodeerd. Bij axiaal coderen werden er connecties tussen verschillende data gelegd. Bij selectief coderen zijn de belangrijkste categorieën geselecteerd en de relaties tussen verschillende codes is gelegd (Bryman, 2012, p. 569). Na het axiaal en selectief coderen is de definitieve versie van de codeboom ontstaan (bijlage III). Deze codeboom is gebruikt om de resultaten te analyseren.

Het coderen wordt geïllustreerd met het volgende citaat:

“Ja ik probeer zo veel mogelijk vegetarisch en soms zelfs veganistisch te eten. En daarbij probeer ik sinds kort, valt dat onder duurzaamheid, ja denk ik wel, probeer ik zo veel mogelijk, eigenlijk zo min mogelijk nieuwe spullen te kopen.” (r12v)

Bovenstaand citaat gaat over wat de respondent doet om duurzaam te leven. De volgende codes zijn hieruit gehaald op basis van open coderen: ‘voedsel’ en ‘zo min mogelijk nieuwe spullen kopen’. Vervolgens is axiaal en selectief gecodeerd. Omdat anders respondenten dingen noemden als ‘zo min mogelijk printen’ of ‘zo min mogelijk consumeren’, zijn deze drie codes samengevoegd tot ‘zo min mogelijk consumeren’.

3.4 Kwaliteitscriteria

Bij het doen van onderzoek is het van belang om rekening te houden met de kwaliteitscriteria voor kwalitatief onderzoek, die bestaan uit de validiteit, de betrouwbaarheid en de rol van de onderzoeker. Deze onderwerpen zullen nu besproken worden.

3.4.1 Validiteit

De validiteit van een onderzoek kan worden onderverdeeld in interne validiteit en externe validiteit (Bryman, 2012, p. 390). De interne validiteit geeft informatie over of het onderzoek heeft gemeten wat het moet meten. In dit onderzoek zijn studenten van de Universiteit Utrecht geïnterviewd over onder andere hun attitude en motivatie ten aanzien van afval scheiden op de universiteit. Om de interne validiteit te waarborgen is een proefinterview gehouden met als doel om de topiclijst te checken. De topiclijst is dus getest voordat aan de echte interviews is begonnen, wat bijdraagt aan de interne validiteit. Daarnaast zijn de interviews opgenomen zodat de data vervolgens getranscribeerd konden worden. Op deze manier zijn alle data geanalyseerd en zijn er geen data verloren gegaan. Vervolgens zijn de data geanalyseerd door middel van open, axiaal en selectief coderen. De data zijn dus meerdere keren op een verschillende manier bekeken wat de validiteit van dit onderzoek vergroot. Het gebruik van wetenschappelijke literatuur draagt ook bij aan de interne validiteit van dit onderzoek. Alle onderdelen van dit onderzoek zijn gekoppeld aan wetenschappelijke literatuur. Zo is er gebruik gemaakt van verschillende theorieën en modellen over attitude en motivatie. Daarnaast is in dit methoden hoofdstuk getracht de methoden van dit onderzoek zo gedetailleerd mogelijk te beschrijven. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt hoe de resultaten en conclusies van dit onderzoek tot stand zijn gekomen. De externe validiteit bepaalt of de resultaten generaliseerbaar zijn voor een grotere groep (Bryman, 2012, p. 390). Omdat bij kwalitatief onderzoek maar een kleine groep respondenten geïnterviewd is, zijn de resultaten niet generaliseerbaar voor

alle studenten van de Universiteit Utrecht. Toch is het niet zo dat onderzoeksresultaten gebaseerd op een *casestudy* helemaal niet generaliseerbaar zijn (Flyvbjerg, 2006). De *casestudy* kan volgens Flyvbjerg (2006) centraal staan in wetenschappelijke ontwikkelingen. Flyvbjerg (2006) geeft aan: “Formal generalization is overvalued as a source of scientific development, whereas “the force of example” is underestimated” (p. 228). De kracht van een *casestudy* is dus veel groter dan vaak wordt gedacht. Een *casestudy* kan als voorbeeld dienen voor andere casussen.

3.4.2 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid gaat over de herhaalbaarheid van het onderzoek (Bryman, 2012, p. 390). Dit onderzoek is gedeeltelijk herhaalbaar omdat de semigestructureerde interviews zijn afgenomen met behulp van een topiclijst. Met iedere respondent zijn dezelfde vragen en topics besproken. Deze topiclijst is om de betrouwbaarheid te verhogen aan de bijlage toegevoegd (bijlage I). Tijdens een semigestructureerd interview is het wel mogelijk dat de onderzoeker op verschillende momenten doorvraagt, omdat het proces van interviewen flexibel is. Dit zorgt er voor dat er extra bruikbare informatie uit de interviews kan worden gehaald, maar ook dat de interviews niet op precies dezelfde manier herhaald kunnen worden. Het onderzoek is uitgevoerd op één locatie van de Universiteit Utrecht wat de betrouwbaarheid vergroot. Bij de vraag in hoeverre de resultaten betrouwbaar zijn, is rekening gehouden met de kans op sociaal wenselijke antwoorden van respondenten. Dit kan namelijk een bedreiging zijn voor de onderzoeksresultaten. Als onderzoeker moet je je hiervan bewust zijn. Door middel van de juiste vraagstelling kan de onderzoeker ervoor zorgen dat de respondent minder geneigd is om sociaal wenselijk te antwoorden. Met de juiste vraagstelling wordt bedoeld dat er zo veel mogelijk open vragen zijn gesteld en zo min mogelijk suggestieve vragen. Daarnaast is geprobeerd de respondenten op hun gemak te stellen en te zeggen dat er geen goede of foute antwoorden zijn en door te vragen op de momenten waarop de respondenten mogelijk een sociaal wenselijk antwoord geven. Een voorbeeld hiervan is het moment waarop aan een respondent gevraagd werd of ze het belangrijk vindt om rekening te houden met duurzaamheid. Omdat het antwoord daarop heel snel ja was zonder verdere uitleg is vervolgens gevraagd of de respondent dan ook voorbeelden kan noemen. Op dat moment werd duidelijk wat de respondent echt wil zeggen en is er geen sprake meer van een sociaal wenselijk antwoord:

“(I) En vind je het ook belangrijk om daar rekening mee te houden? Ja ik vind het ook wel belangrijk. (I) En kun je misschien voorbeelden noemen van wat je in het dagelijks leven doet met betrekking tot duurzaamheid? Oeh. Ja, ik moet zeggen dat ik er soms misschien wat te weinig rekening mee hou. Ik zeg dat ik het belangrijk vind, maar dan moet ik natuurlijk ook wel... Ik probeer het wel, maar soms kies je toch wel voor het gemak. Ja wat doe ik. Ik probeer wel dingen meer keer te gebruiken ofzo, niet gelijk weg te gooien enz., dat sowieso wel.” (r7v)

Ik heb ervoor gezorgd dat de onderzoeksresultaten betrouwbaar zijn door transparant te zijn in de interpretaties die ik heb gedaan. Ik heb verschillende citaten uit de interviews toegevoegd aan de resultaten en daarbij de keuze voor de citaten toegelicht. Hierdoor is duidelijk geworden hoe ik de data geïnterpreteerd heb.

3.4.3 *Mijn rol als onderzoeker*

Mijn rol als onderzoeker speelt altijd een bepaalde rol in het onderzoek en de resultaten daarvan. Voorafgaand aan het interview heb ik mezelf kort voorgesteld aan de respondenten door mijn opleiding te noemen en aan te geven dat het onderzoek onderdeel uitmaakt van mijn masterscriptie. Tijdens de interviews had ik de rol van onderzoeker, maar voor en na het interview had ik dezelfde rol als de respondenten, namelijk student van de Universiteit Utrecht. Dit kan een positieve invloed hebben gehad op het de onderzoeksresultaten omdat ik het gevoel had dat de respondenten mij vertrouwden en eerlijk over het onderwerp wilden praten. Dit gevoel is subjectief omdat ik niet zeker weet of dit juist is. Dit gevoel geeft aan dat je als onderzoeker altijd moet beseffen dat je eigen ideeën, waarden en normen een rol spelen in het interpreteren van het interview en de data. Door mijn eigen ideeën over duurzaamheid, mijn studieachtergrond in Communicatie- en Informatiewetenschappen en door het volgen van de master Communicatie, Beleid en Management interpreteer ik de data op een bepaalde manier. Een voorbeeld hiervan is het feit dat ik tijdens de interviews veel aandacht heb besteed aan hoe de communicatie tussen het Facility Service Centre en de studenten verbeterd zou kunnen worden, terwijl dit niet het hoofdonderwerp van mijn onderzoek was. Mijn eigen waarden en normen kunnen niet uitgeschakeld worden op het moment dat ik onderzoek doe. Mijn interpretatie speelt dus altijd een rol bij de analyse van de interviews. Om dit gedeeltelijk te ondervangen heb ik zoveel mogelijk geprobeerd om geen suggestieve vragen te stellen tijdens de interviews, de respondenten op hun gemak te stellen en mijn eigen mening over afvalscheiding achterwege gelaten.

4. Resultaten empirisch onderzoek

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten beschreven op basis van interviews met achttien respondenten die student zijn aan de Universiteit Utrecht over afval scheiden en kennis over duurzaamheid. De groep respondenten bestaat uit vijftien vrouwen en drie mannen die colleges volgen op de faculteit Sociale Wetenschappen. Eerst worden de resultaten als het gaat om de attitude ten aanzien van afval scheiden beschreven. Vervolgens komen de resultaten als het gaat om motivatie om wel of geen afval te scheiden aan bod. Tot slot wordt ingegaan op de relatie tussen attitude en motivatie ten aanzien van afval scheiden.

4.1 Attitude

In deze paragraaf worden de belangrijkste resultaten die te maken hebben met het theoretische concept attitude besproken. Zoals in hoofdstuk 2 al besproken is hebben attitudes betrekking op waarden. Bij attitudes is er sprake van een evaluatie van een object, persoon of gedrag. Attitudes kunnen zowel positief, negatief als neutraal zijn (Eagly & Chaiken, 1993). Uit de literatuur blijkt dat attitudes met betrekking tot het milieu belangrijke voorspellers van duurzaam gedrag kunnen zijn (Tonglet et al., 2004). De belangrijkste inzichten uit empirische studies naar attitudes tegenover afvalscheiding zijn dat attitudes worden beïnvloed door het bewustzijn als het gaat om duurzaamheid en het milieu en eerdere ervaringen van respondenten met afval scheiden (Ahmad et al., 2016). In het onderstaande worden de resultaten van dit onderzoek besproken.

4.1.1 Bewustzijn als het gaat om duurzaamheid en milieu

Uit onderzoek van Ahmad et al. (2016) blijkt dat de attitude van respondenten tegenover recycling onder andere wordt bepaald door de mate van bewustzijn op het gebied van het milieu. Uit onderzoek van Abubakar et al. (2016) blijkt dat 65% van de studenten een grote mate van bewustzijn heeft als het gaat om duurzaamheid en het milieu ($n = 152$). Het bewustzijn van respondenten als het gaat om duurzaamheid en het milieu zegt iets over hun attitude tegenover duurzaamheid en het milieu. Een opvallend resultaat uit het onderzoek van Abubakar et al. (2016) is dat 26,3% van de respondenten aangeeft interesse en zin te hebben om te participeren in initiatieven die worden georganiseerd om de universiteit duurzamer te maken. Er is dus een groot verschil tussen het bewustzijn op het gebied van duurzaamheid en het milieu en het daadwerkelijk participeren in duurzame initiatieven van de universiteit. Negen van de achttien respondenten noemen het milieu of milieubewustheid als ze denken aan duurzaamheid.

“Onder duurzaamheid... Ja, vooral het gebruik van producten, dingen die goed zijn voor het milieu zeg maar. Dus niet milieu verwijderend. En die ook lang te gebruiken zijn, of op den duur dus lang mee kunnen. En daarbij het milieu als het ware schoon houden.” (r9v)

Uit bovenstaand citaat blijkt dat duurzaamheid in verband wordt gebracht met het milieu. Negen van de achttien respondenten gaven aan dat ze denken aan het langdurig gebruiken van de aarde en aan de toekomst als ze denken aan duurzaamheid. Een waarde die hieraan ten grondslag ligt is dat mensen respect moeten hebben voor het milieu en dat de toekomst belangrijk is. De respondenten gaven verschillende bewoordingen aan het feit dat de toekomst een rol speelt in hun keuzes om

duurzaam te leven. Zo gaf één respondent (r5v) aan dat ze duurzaam leeft omdat ze twee kinderen heeft en rekening wil houden met volgende generaties. Een waarde die aan het onderstaande citaat ten grondslag ligt is dat ze haar kinderen wil meegeven dat ze respect moeten hebben voor de wereld waarop we leven.

“Ja als ik aan duurzaamheid denk dan denk ik gewoon dat we de wereld goed moeten behandelen en dat we ervoor zorgen dat onze volgende generaties er ook goed mee kunnen leven. Ik heb zelf twee kinderen dus ik probeer wel soort van ook hun mee te geven dingen netjes scheiden, dingen netjes in de prullenbak gooien en dingen niet op straat gooien. Maar ook met betrekking tot voedsel. Ik probeer zelf zo goed mogelijk ook te kijken naar welke producten duurzaam zijn, en ook daar een beetje onderscheid in maken in wat ik wel en niet koop in de supermarkt.” (r5v)

Twee respondenten (r13v, r16v) hadden een andere mening over de rol van de toekomst op het vertonen duurzaam gedrag. Zij zeiden dat ze pas meer zouden gaan nadenken over de toekomst als ze ouder zijn en zelf kinderen hebben. Onderstaand citaat geeft weer dat de toekomst niet voor alle respondenten een onderliggende waarde is die een rol speelt bij de attitude tegenover duurzaamheid.

“Nee, dat nog niet heel erg. Ik denk dat dat vooral pas komt als je zelf kinderen gaat krijgen. Dat je dan pas denkt, oh ik wil het graag meegeven aan de volgende generatie. Maar zoals nu ben je zelf nog jong dus dan denk je daar minder over na.” (r16v)

Het resultaat dat de toekomst voor negen van de achttien respondenten een rol speelt om duurzaam gedrag te vertonen, komt overeen met het onderzoek van Barr (2007). Uit dit onderzoek blijkt dat afvalvermindering en hergebruik door huishoudens onder andere werd voorspeld door het feit dat ze zich zorgen maken over het milieu en de wereld waarin toekomstige generaties moeten leven. Vijf van de achttien respondenten noemden verschillende duurzame energiebronnen, zoals windenergie en zonnepanelen als ze denken aan duurzaamheid. Naast verschillende duurzame energiebronnen noemden vijf van de achttien respondenten recycling. Zo gaf respondent r17m aan dat hij bij duurzaamheid denkt aan dingen die hergebruikt kunnen worden “Ja... dingen die je kan recyclen, die gewoon heel wat langer mee gaan. Waarvan alle delen die je gebruikt omgevormd kan worden zodat je ze weer in een nieuw product kan gebruiken. Ik denk dat dat wel duurzaamheid inhoudt” (r17m). Andere voorbeelden die respondenten noemden met betrekking tot duurzaamheid waren weinig broeikasgassen, duurzame productie van verpakkingen, geen onnodig water- of energieverbruik, niet te veel vlees eten, geen verspilling en zuinigheid. Zo gaf respondent r12v aan: “Ja zuinigheid, geen verspilling. Maar ik denk uiteindelijk allemaal met als doel om de aarde zo goed mogelijk te laten functioneren en te laten bestaan.” (r12v). De meeste respondenten gaven gelijk een uitgebreid antwoord. Een aantal respondenten moest langer nadenken, maar iedere respondent kon uitleggen waar ze aan dachten bij het woord duurzaamheid. In hoofdstuk 2 werd eerder al besproken dat het duurzaamheid een begrip is waar iedereen zijn of haar eigen invulling aan geeft, afhankelijk van de ideeën en achtergrond van een persoon of organisatie (Venselaar, 1999). Dit komt ook duidelijk naar voren uit de resultaten. Het begrip duurzaamheid is zo breed dat alle respondenten, naast overeenkomstige antwoorden, ook veel verschillende voorbeelden noemden als ze denken aan duurzaamheid. Iedere respondent geeft een eigen invulling aan het begrip duurzaamheid, omdat iedere respondent eigen waarden heeft die ten grondslag liggen aan hun attitude ten aanzien van

duurzaamheid. Op basis van de informatie die de respondenten gaven kan gesteld worden dat de respondenten een redelijk hoge mate van bewustzijn hebben richting duurzaamheid en het milieu. Uit de onderzoeken van Ahmad et al. (2016) en Abubakar et al. (2016) blijkt dat de attitude van respondenten tegenover recycling onder andere wordt bepaald door de mate van bewustzijn richting het milieu. Hier vanuit gaande zou dus ook gesteld kunnen worden dat de respondenten door hun bewustzijn betreffende duurzaamheid en milieu ook een positieve attitude hebben als het gaat om recyclen.

Samenvattend kan gesteld worden dat de respondenten zich bewust zijn van wat duurzaamheid inhoudt. Het begrip duurzaamheid is zo breed dat alle respondenten, naast overeenkomstige antwoorden, ook veel verschillende dingen noemen als ze denken aan duurzaamheid. Iedere respondent geeft een eigen invulling aan het begrip duurzaamheid, afhankelijk van de ideeën en de achtergrond van de respondent. Negen van de achttien respondenten noemen het milieu of milieubewustheid als ze denken aan duurzaamheid. Daarnaast gaven negen van de achttien respondenten aan dat ze denken aan het langdurig gebruiken van de aarde en aan de toekomst als ze denken aan duurzaamheid. Slechts twee respondenten hadden hier een andere mening over. Zij zeiden dat ze pas meer zouden gaan nadenken over de toekomst als ze ouder zijn en zelf kinderen hebben. Uit de resultaten komt naar voren dat de respondenten een redelijk hoge mate van bewustzijn hebben richting duurzaamheid en het milieu. Op basis hiervan kan gesteld worden dat de respondenten een positieve attitude hebben ten aanzien van recyclen.

4.1.2 Eerdere ervaringen met afval scheiden

Uit onderzoek van Ahmad et al. (2016) blijkt dat de attitude van de respondenten tegenover recycling beïnvloed kan worden door eerdere ervaringen die respondenten hebben gehad met het recyclen van afval. Alle respondenten gaven aan dat zij ervaring hebben met afval scheiden, bijvoorbeeld omdat ze dat thuis doen, op de universiteit of bij hun ouders. Bij de dertien van de achttien respondenten die thuis hun afval scheiden zijn wel verschillen te zien in de mate van afval scheiden. Tien van de achttien respondenten gaven aan plastic te scheiden. Tien van de achttien respondenten scheiden hun papierafval, zes van de achttien respondenten scheiden hun glas en één respondent (r12v) scheidt haar gft-afval. Vijf van de achttien respondenten gaven aan dat het als student lastig is om goed je afval te scheiden omdat ze klein wonen of omdat dat in een studentenhuus niet zo goed geregeld is. Dit is een opvallend resultaat, omdat je altijd je afval zou kunnen scheiden als je dat echt wilt. Blijkbaar is er wel sprake van een hoge mate van bewustzijn als het gaat om duurzaamheid, maar kan de conclusie getrokken worden dat vijf van de achttien respondenten gemakzuchtig zijn als het gaat om het scheiden van hun afval in hun eigen huis. Dit blijkt uit het volgende citaat: "Nee dat ('dat' slaat op afval scheiden thuis) niet. Maar ik weet ook niet waar we plaats hebben voor verschillende bakken en zakken. Dus wij missen ook plaats in huis, of een buiten, een schuurtje ofzo." (r10v). Zo gaf respondent r6m aan dat hij vindt dat afvalscheiding in een studentenhuus minder goed geregeld is. Vervolgens geeft hij wel aan dat hij bij zijn ouders wel goed zijn afval scheidt. Dat was het geval bij negen van de achttien respondenten. Dit blijkt ook uit onderstaand citaat van respondent r6m. Hier is sprake een subjectieve norm, een voorspeller van gedrag (Ajzen, 1991). Het model van beredeneerd gedrag is in hoofdstuk 2 ter sprake gekomen. In het model van beredeneerd gedrag is naast attitude ook de subjectieve norm verwerkt. De subjectieve norm gaat over wat men denkt dat mensen in hun omgeving van het gedrag vinden

(Ajzen, 1991, zie hoofdstuk 2). Door de subjectieve norm zijn de respondenten geneigd zich te conformeren met het gedrag van hun ouders. Uit onderstaand citaat van respondent r6m blijkt dat er sociale controle nodig is zodat respondent r6m zijn afval scheidt.

“Ja vooral meer het grote afval, dus als je hebt over karton bij karton en plastic bij plastic. Maar naast karton en plastic gaat het meestal wel in een bak. Maar bij mijn ouders thuis wel. In een studentenhuus is dat toch allemaal wat minder geregeld. Maar bij mijn ouders thuis gaat het wel heel specifiek op compost en plastic, en papier en eten wat we niet zomaar in de tuin kunnen gooien zoals bananen ofzo, die niet snel verteren.” (r6m)

Waarden die hieraan ten grondslag liggen zijn dat je je ouders gehoorzaamt en dat je kiest voor gemak als je in je eigen huis bent. Dit geldt ook voor de respondenten r1m, r3v, r10v, r17m. Twee van de achttien respondenten (r3v, r15v) gaven aan dat hun partner geen afval scheidt, maar dat weerhoudt ze er niet van om zelf wel afval te scheiden. In het kort komt het erop neer dat alle respondenten aangaven ervaring te hebben met afval scheiden. Deze ervaringen hebben ze vooral doordat ze bij hun ouders thuis afval scheiden, omdat ze dat zelf doen of omdat ze dat op hun werk of op bijvoorbeeld het treinstation ook doen. Uit het onderzoek van Ahmad, Bazmi, Bhutto, Shahzadi en Bukhari (2016) blijkt dat de attitude van de respondenten tegenover recycling beïnvloed kan worden door eerdere ervaringen die respondenten hebben gehad met het recyclen van afval. Alle respondenten hebben ervaring met afval scheiden, wat zou kunnen duiden op een positieve attitude tegenover afval scheiden. Toch is het zo dat deze positieve attitude geen voorspeller blijkt voor het gedrag. Dertien van de achttien respondenten scheiden ook thuis hun afval, terwijl alle respondenten aangaven het belangrijk te vinden omdat het goed is voor het milieu.

Samenvattend kan gesteld worden dat alle respondenten ervaring hebben met het scheiden van afval. Toch blijkt dat niet alle respondenten thuis hun afval scheiden, namelijk dertien van de achttien, terwijl ze dit wel doen als ze op de universiteit zijn of bij iemand in hun omgeving die afval scheidt. Vijf van de achttien respondenten zijn gemakzuchtig als het gaat om het scheiden van hun afval in hun eigen huis. Er is sociale controle van bijvoorbeeld ouders nodig zodat ze hun afval scheiden. Eerdere ervaringen met afval scheiden is een voorspeller van attitude. Omdat alle respondenten ervaring hebben met afval scheiden kan gesteld worden dat alle respondenten een positieve attitude hebben tegenover afval scheiden, maar vijf van de achttien respondenten een lage motivatie hebben om thuis hun afval te scheiden (zie ook 4.2). Deze respondenten zijn bij hun ouders thuis extrinsiek gemotiveerd om hun afval te scheiden, omdat ze willen voldoen aan de verwachtingen van hun ouders. De overige dertien respondenten hebben wel een hoge mate van motivatie omdat ze zowel thuis als op andere plekken hun afval scheiden. Zij zijn intrinsiek gemotiveerd omdat ze het echt belangrijk vinden om hun afval te scheiden (zie ook 4.2).

4.2 Motivatie

In deze paragraaf zullen de belangrijkste resultaten die te maken hebben met motivatie worden beschreven. De belangrijkste inzichten uit empirische studies zijn dat de motivatie om duurzaam gedrag te vertonen en afval te scheiden voorspeld kan worden door de redenen van respondenten om duurzaam gedrag te vertonen te onderzoeken, door te onderzoeken wat de respondenten doen aan duurzame activiteiten en wat de redenen van de respondenten zijn om wel of geen afval te

scheiden. Daarnaast zal onderscheid worden gemaakt tussen verschillende vormen van motivatie met behulp van het motivatie continuüm van Ryan en Deci (2000, zie figuur 1). Nu zullen eerst de redenen van de respondenten om duurzaam gedrag te vertonen besproken worden.

4.2.1 Redenen duurzaam gedrag

De redenen van respondenten om duurzaam gedrag te vertonen kunnen informatie geven over de motivatie van de respondenten om wel of geen afval te scheiden. Naast de motivatie kan bij de redenen om wel of geen duurzaam gedrag te vertonen ook onderscheid worden gemaakt tussen twee typen attitudes. Zoals in hoofdstuk 2 al is besproken maken Thompson en Barton (1994) onderscheid tussen twee typen attitudes met betrekking tot het milieu, namelijk *ecocentric* attitudes en *anthropocentric* attitudes. Tien van de achttien respondenten kunnen gekarakteriseerd worden als 'ecocentric' (Thompson & Barton, 1994). Onderstaand citaat geeft duidelijk weer dat deze respondent een 'ecocentric' attitude heeft met betrekking tot duurzaamheid en het milieu, omdat de respondent de natuur erg belangrijk vindt en daarom vindt dat de natuur bescherming verdient.

"Vooral de toekomst want volgens mij gaat het wel echt slecht. Als je van die filmpjes ziet hoeveel groen er weg is, hoeveel ijs er smelt enzovoort. Dan denk ik wel wow, misschien zie je dat hier nu niet, maar als het zo doorgaat dan kan het echt wel gevolgen hebben. En ik vind het ook gewoon zonde dat het ('het' slaat op de achteruitgang van de aarde) gebeurt." (r8m)

Vijf van de achttien respondenten kunnen gekarakteriseerd worden als 'anthropocentric'. Een overzicht van de indeling van de respondenten in 'ecocentric' en 'anthropocentric' is te vinden in bijlage III. Onderstaand citaat bevat een 'anthropocentric' attitude. Een kenmerk van een 'anthropocentric' attitude is dat het milieu beschermd moet worden omdat anders de kwaliteit van leven voor mensen achteruit gaat. Deze respondent geeft aan dat ze een schone leefomgeving wil voor zichzelf en voor haar kinderen.

"Nou wat ik al zei, natuurlijk ook voor mezelf, ik wil in een schone omgeving leven en nog lang mee met deze wereld. Maar ook voor de generaties die volgen. Ik denk natuurlijk aan mijn kinderen, maar die krijgen waarschijnlijk ook kinderen, en die krijgen kinderen. En ja ik vind het gewoon belangrijk dat we allemaal zorg dragen om de wereld zo goed mogelijk te veranderen en ja, dus dat eigenlijk." (r5v)

Drie van de achttien respondenten kunnen gekarakteriseerd worden als zowel 'ecocentric' als 'anthropocentric'. Zij noemden kenmerken die zowel rekening houden met de natuur als met de mensen op de aarde, of ze gaven een antwoord dat niet duidelijk in een van de categorieën valt. Naast het onderscheid tussen 'ecocentric' en 'anthropocentric' attitudes kunnen de redenen van de respondenten om wel of geen duurzaam gedrag te vertonen iets zeggen over de motivatie van de respondenten. Zoals in hoofdstuk 2 al is besproken gaat motivatie onder andere over wat mensen beweegt om bepaald gedrag te vertonen of bepaalde keuzes te maken. Bij motivatie kan onderscheid gemaakt worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie (Ryan & Deci, 2000). Daarnaast kan motivatie gezien worden als een continuüm (Ryan & Deci, 2000, zie figuur 1). Door motivatie te zien als een continuüm en onderscheid te maken tussen verschillende vormen van motivatie kan in kaart worden gebracht wat de mate van motivatie van respondenten is tegenover afval scheiden. De

belangrijkste reden die respondenten noemen om rekening te houden met duurzaamheid is, net zoals uit het resultaat van het onderzoek van Halverson (2004), dat ze het belangrijk vinden om te zorgen voor het milieu en het klimaat. Hierbij worden verschillende voorbeelden genoemd als milieuvervuiling, de afvalberg die steeds groter wordt, de opwarming van de aarde, de slechte veeteelt en uitlaatgassen. Deze redenen geven aan dat deze respondenten intrinsiek gemotiveerd zijn om rekening te houden met duurzaamheid omdat ze het echt belangrijk vinden om goed te zorgen voor het milieu en het klimaat. Twee van de achttien respondenten (r5v, r15v) gaven aan dat ze het vanuit moreel oogpunt belangrijk vinden om rekening te houden met duurzaamheid in hun leven. Eén van deze respondenten geeft ook aan dat dat te maken heeft met haar levensfilosofie.

“Ja ik denk dat iedereen dat zou moeten doen. Vanuit moreel oogpunt is het iets... ja ik geloof er zelf niet zo erg in dat je ergens op een aarde leeft en dat je daar dan maar mee kan doen wat je wilt zonder dat er consequenties aan vast zitten. Dus ik vind het ook gewoon een beetje onze plicht naar de natuur toe. Ik vind ook dat mensen heel laconiek omgaan met zowel dieren als natuur als alles... dat nemen wij heel gauw voor lief. Dus ik denk meer vanuit mijn levensfilosofie dat ik denk van we moeten ook teruggeven, en je moet iedereen met respect behandelen, dat zijn mensen maar dat is ook het water waarin je zwemt en het eten dat je eet.” (r15v)

Uit bovenstaand citaat blijkt dat deze respondent intrinsiek gemotiveerd is om rekening te houden met duurzaamheid in haar leven. De woorden ‘moreel oogpunt’ en ‘levensfilosofie’ geven aan dat ze de motivatie vanuit de respondent zelf komt. Drie van de achttien respondenten gaven aan dat ze duurzaam leven omdat ze dat hebben meegekregen van huis uit. Onderstaand citaat geeft weer hoe respondent r13v denkt over duurzaamheid. Het is volgens haar vanzelfsprekend om rekening te houden met duurzaamheid omdat het een bepaalde levensstijl is en omdat ze het vanuit huis heeft meekregen.

“Nee ik zie het meer... voor mij is het meer vanzelfsprekend, omdat ik het ook vanuit huis heb meegekregen. Je scheid je afval gewoon, en je gaat gewoon lekker op de fiets. Dus het is niet zo dat ik het doe omdat ik denk, en dan later mijn kinderen... Het is gewoon meer dat ik ja, gewoon meer dat je dat meekrijgt, een soort levensstijl zeg maar. Hoe je dat. En nou doe ik dat niet extreem, er zijn ook mensen die echt... maar meer dat het vanzelfsprekend is.” (r13v)

Volgens Ryan en Deci (2000) speelt de basisbehoefte ‘relatie’ bij motivatie een grote rol. Het voorbeeldgedrag van anderen speelt een centrale rol in de motivatie om dat gedrag ook te vertonen. Dit blijkt ook uit bovenstaand citaat waar de respondent zegt dat het vanuit huis heeft meekregen. Drie van de achttien respondenten gaven als reden om duurzaam te leven dat het geld bespaart. Zo noemde een respondent (r18v) bijvoorbeeld dat het wassen van kleding ‘s avonds of in het weekend volgens haar duurzamer is én geld bespaart. Deze respondenten zijn extrinsiek gemotiveerd om rekening te houden met duurzaamheid. Deze vorm van motivatie valt onder de categorie ‘external regulation’ (zie figuur 1) omdat de reden dat ze gemotiveerd zijn is omdat ze een beloning krijgen.

Samenvattend kan gesteld worden dat tien van de achttien respondenten gekarakteriseerd kunnen worden als ‘econcentric’, vijf van de achttien respondenten als ‘anthropocentric’ en drie van de achttien respondenten als zowel ‘ecocentric’ als ‘anthropocentric’. Naast het onderscheid tussen ‘ecocentric’ en ‘anthropocentric’ attitudes kunnen de redenen van de respondenten om wel of geen

duurzaam gedrag te vertonen iets zeggen over de motivatie van de respondenten. Bij motivatie kan onderscheid gemaakt worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Daarnaast kan motivatie gezien worden als een continuüm (Ryan & Deci, 2000). De belangrijkste reden die respondenten noemden om duurzaam gedrag te vertonen is dat ze het belangrijk vinden om te zorgen voor het milieu en het klimaat. Daarnaast vinden respondenten het belangrijk om duurzaam gedrag te vertonen omdat het past bij een bepaalde levensfilosofie of omdat het geld bespaart.

4.2.2 *Duurzame activiteiten*

De duurzame activiteiten die de respondenten in hun dagelijks leven doen kunnen informatie geven over de motivatie van de respondenten om duurzaam te leven en te recyclen. De belangrijkste bevindingen uit de resultaten zijn dat tien van de achttien respondenten aangaven dat ze bezig zijn met recyclen. Het gaat dan met name over het scheiden van afval, maar ook om het recyclen van kleding en lampen.

“Nou kleding gooi ik niet snel weg. Ik zorg dan wel dat het naar andere mensen gaat. Of nou bij mijn werk loopt een project en daar verzamelen ze spijkerbroeken en daar maken ze dan de eindejaar gift maken ze van. Dus dan willen ze dat je je oude spijkerbroeken inlevert.” (r10v)

Acht van de achttien respondenten letten op hun stroomverbruik. Voorbeelden die respondenten noemden zijn de stekkers uit de stopcontacten halen zodra apparaten zijn opgeladen, lampen niet onnodig aan laten staan in huis, lampen vervangen door zuinigere ledlampen of lampen op zonne-energie, en 's avonds of in het weekend wassen. Naast onnodig stroomverbruik gaven vier respondenten aan te letten op hun waterverbruik door kort te douchen en niet onnodig de kraan aan te laten staan. Negen van de achttien vinden het belangrijk om rekening te houden met het voedsel dat ze eten. Vier van de achttien respondenten gaven aan weinig vlees te eten, en twee van de achttien respondenten gaven aan vegetarisch of veganistisch te eten zoals in onderstaand citaat wordt uitgelegd.

“Ik eet zelf al ik denk 8 jaar geen vlees meer, daar ben ik toen mee begonnen. En de laatste jaren probeer ik ook veganistisch te eten omdat je ook steeds meer hoort over de vervuiling die dat met zich meebrengt, los van al het dierenleed natuurlijk.” (r15v)

Drie van de achttien respondenten gaven aan het belangrijk te vinden om geen voedsel te verspillen. “En ook geen voedsel te verspillen en dat soort dingen. Dus eigenlijk gewoon zo min mogelijk, binnen bepaalde grenzen hoor, te consumeren. Als het ook anders kan.” (r12v). Er zijn ook voorbeelden te noemen van respondenten die dingen noemen die duurzaam zijn, maar die ook zorgen voor gemak. De keuzes die de respondenten maken zijn dus niet altijd alleen omdat het duurzaam is om te doen. Een voorbeeld hiervan is van respondent r6m:

“Ja ik zou niet weten of ik het alleen doe voor duurzaamheid, maar met het ov gaan draagt bij aan duurzaamheid. Komt natuurlijk wel een bijkomend voordeel dat ik een ov-kaart heb. Maar ik fiets wel veel, maar dat is misschien ook weer omdat je in drukke steden wat vaker op de fiets stapt dan met de auto.” (r6m)

Bovenstaand citaat geeft weer dat respondent r6m niet alleen het openbaar vervoer en de fiets gebruikt omdat deze vervoermiddelen duurzamer zijn dan de auto, maar ook omdat het makkelijker en goedkoper is. Het gemak en de kosten spelen dus ook een rol in de keuzes om wel of niet duurzaam te leven. Deze respondent is op dit punt dus extrinsiek gemotiveerd om rekening te houden met duurzaamheid omdat het geld bespaart en daarom ook een vorm van beloning is. Deze respondent kan op het motivatie continuüm van Ryan en Deci (2000) geplaatst worden in het midden aan de kant van 'external regulation' (zie figuur 1). Daarnaast zijn er ook redenen die respondenten noemden waarom ze niet duurzaam leven, of waarom ze vinden dat ze niet duurzaam genoeg leven. Zes van de achttien respondenten gaven aan dat ze het wel belangrijk vinden om rekening te houden met duurzaamheid, maar er niet veel of te weinig aan doen. Zo gaf respondent r4v aan dat het kwesties zijn die je belangrijk hoort te vinden, maar waar ze niet dagelijks mee bezig is. In onderstaand citaat wordt aangegeven dat respondent r7v soms voor gemak kiest in plaats van rekening te houden met duurzaamheid.

"Oeh. Ja, ik moet zeggen dat ik er soms misschien wat te weinig rekening mee hou. Ik zeg dat ik het belangrijk vind, maar dan moet ik natuurlijk ook wel... Ik probeer het wel, maar soms kies je toch wel voor het gemak. Ja wat doe ik. Ik probeer wel dingen meer keer te gebruiken ofzo, niet gelijk weg te gooien enzovoort, dat sowieso wel." (r7v)

Bovenstaand citaat geeft aan dat deze respondent wel rekening wil houden met duurzaamheid, maar het gevoel heeft dat het meer tijd en energie kost om dat te doen, en daarom kiest voor de gemakkelijkere weg. Daarnaast gaven vier van de achttien respondenten aan dat ze er wel wat bewuster mee om kunnen gaan.

"Nou je krijgt het wel meer mee dat de aarde aan het opwarmen is en het maakt je wel bewuster. Maar ik denk dat ik daar nog wel bewuster mee kan omgaan, snap je? Het gebeurt niet heel veel in de praktijk. Maar ik weet wel wat het doet. Maar het is niet zo dat ik bijvoorbeeld speciale gemaakte kleding koop die op een bepaalde manier verwerkt zijn. Op die manier." (r10v)

Bovenstaand citaat geeft aan dat respondent r10v wel enige mate van bewustzijn heeft als het gaat om duurzaamheid, maar dat dit niet betekent dat de respondent ook altijd duurzaam gedrag vertoont. Hier is dus sprake van een positieve attitude tegenover duurzaamheid, maar een lage mate van motivatie om duurzaam te leven. In dit geval is de attitude dus geen voorspeller van duurzaam gedrag. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat alle respondenten voorbeelden kunnen bedenken van wat ze in hun dagelijks leven doen met betrekking tot duurzaamheid, ook de respondenten die in eerste instantie twijfels hebben over of ze duurzaam leven. Alle respondenten gaven dus aan op een bepaalde manier duurzaam te leven. Dit komt overeen met Venselaar (1999) die beschrijft waarom duurzaamheid zo'n complex begrip is. Iedereen kan hetgeen wat hij of zij nu al doet presenteren als duurzame ontwikkeling wat ervoor zorgt dat iedereen door het gebruik van een eigen definitie van duurzaamheid passend lijkt binnen duurzaam handelen. Daarom kunnen alle respondenten zeggen dat ze duurzaam gedrag vertonen terwijl er verschillen zijn in hoe belangrijk ze dat ook daadwerkelijk vinden om te doen en hoe strikt ze hun ideeën over duurzaamheid naleven. Op basis daarvan kan gesteld worden dat de respondenten verschillen in de mate van motivatie die ze hebben om rekening te houden met duurzaamheid in hun dagelijks leven. Alle respondenten zijn daarom ingedeeld op het continuüm van motivatie van Ryan en Deci (2000). Er is geprobeerd een

onderscheid te maken tussen *amotivation*, extrinsieke motivatie en intrinsieke motivatie. In bijlage IV zijn deze resultaten in een tabel weergegeven. Op basis hiervan kan gesteld worden dat veertien van de achttien respondenten intrinsiek gemotiveerd zijn om rekening te houden met duurzaamheid. Zes van de achttien respondenten zijn meer extrinsiek gemotiveerd om rekening te houden met duurzaamheid en recyclen, waarbij de belangrijkste reden is dat ze hun afval niet thuis scheiden, maar wel als ze bij hun ouders zijn. Deze sociale controle zorgt er dus voor dat deze respondenten hun afval scheiden. Vier van de achttien respondenten kunnen gekarakteriseerd worden als niet gemotiveerd, oftewel a-motivatatie, om hun afval te scheiden omdat ze denken dat het gescheiden afval uiteindelijk toch weer op één berg belandt.

Samenvattend kan gesteld worden dat tien van de achttien respondenten bezig zijn met recyclen. Acht van de achttien respondenten gaven aan te letten op hun stroomverbruik en vier van de achttien respondenten let op hun waterverbruik. Negen van de achttien respondenten gaven aan dat ze letten op hun voedsel als het gaat om duurzaamheid. Zes van de achttien respondenten gaven aan dat ze het wel belangrijk vinden om rekening te houden met duurzaamheid, maar er niet veel of te weinig aan doen. Er kan gesteld worden dat de respondenten verschillen in de mate van motivatie die ze hebben om rekening te houden met duurzaamheid in hun dagelijks leven. Uit de resultaten blijkt dat veertien van de achttien respondenten intrinsiek gemotiveerd zijn om rekening te houden met duurzaamheid. Zes van de achttien respondenten zijn extrinsiek gemotiveerd om rekening te houden met duurzaamheid en recyclen. Vier van de achttien respondenten kunnen gekarakteriseerd worden als niet gemotiveerd.

4.2.3 Redenen om geen afval te scheiden

De belangrijkste reden voor de respondenten om geen afval te scheiden op de universiteit is dat er geen afvalscheidingsbakken in de buurt te vinden zijn. Tien van de achttien respondenten gaven aan dat ze niet extra ver lopen om hun afval te scheiden. Ze gebruiken de bak die op dat moment het dichtstbij staat. “Ja, net waar ik langsloop. Als ze er staan dan gebruik ik ze, maar als er gewoon een algemene prullenbak is dan ga ik niet speciaal naar de prullenbak waar je het in kan scheiden zeg maar.” (r9v). De tweede meest voorkomende reden voor respondenten om hun afval niet te scheiden is op momenten waarop ze haast hebben. Vijf van de achttien respondenten gaven dit aan. Dit blijkt ook uit het volgende citaat: “Dus als ik haast heb, of als het niet te gemakkelijk voor me is om het te doen. Als je er een hele omweg voor moet lopen, dan doe ik het ook niet. Het moet eigenlijk wel gemakkelijk zijn.” (r4v). Zoals in bovenstaande al aan bod is gekomen hebben drie van de achttien respondenten (r11v, r16v, r18v) twijfels over waar het gescheiden afval terecht komt. Ze gaven aan dat ze hebben gehoord dat al het afval uiteindelijk toch weer op één hoop terecht komt. Dit zorgt ervoor dat ze minder motivatie hebben om hun afval te scheiden.

“Maar ik denk er, en dat is iets waar ik het wel meerdere keren met medestudenten over heb gehad is dat toch het idee heerst dat alles uiteindelijk, dat het gewoon onzin is, dat het een soort truckje is en dat uiteindelijk alles bij elkaar beland. En als je dat denkt, dan ga je je er niet meer aan houden.” (r11v)

“Nou als het daarna echt wordt gerecycled dan wel, maar ik hoorde toevallig gisteren, en ik weet niet of dit waar is, dat het schijnt dat in Utrecht alles gewoon weer uiteindelijk op een hoop terecht komt. En toen dacht ik echt, mensen doen hier moeite voor maar...” (r16v)

Bovenstaande citaten geven aan dat de respondenten niet gemotiveerd zijn om hun afval te scheiden als ze denken dat het afval niet gerecycled wordt maar gewoon op één hoop terecht komt. Deze respondenten zijn op het continuüm van Ryan en Deci (2000) te plaatsen aan de linkerkant, namelijk in de buurt van *amotivation* (zie figuur 1). Deze respondenten willen meer duidelijkheid over het recyclingsproces van de universiteit. Op dit moment denken de respondenten geen invloed te hebben om een succesvolle uitkomst van hun gedrag. Pas op het moment dat er iets gedaan wordt om de ideeën over het gescheiden afval bij deze respondenten te veranderen kunnen ze op een andere plek van het continuüm van Ryan en Deci (2000) terecht komen. Daarnaast zijn er ook respondenten die soms twijfelen over waar hun afval in moet. In dat geval doen ze wel wat ze denken dat goed is, en volgens respondent r5v is het dan nog steeds een vorm van afval scheiden: “Maar ik denk dat ik het ook weleens fout doe. Ik doe gewoon op dat moment wat ik denk dat ik moet doen, ik heb dan ook op dat moment geen twijfel. Maar het zou me niks verbazen dat ik het af en toe een keertje fout doe.” (r5v) Dit citaat geeft weer dat deze respondent gemotiveerd is om haar afval te scheiden, ook al denkt ze dat ze het soms misschien fout doet.

Samenvattend komt het erop neer dat respondenten hun afval niet scheiden op het moment dat er geen afvalscheidingsbak in de buurt staat. Daarnaast scheiden sommige respondenten hun afval niet als ze haast hebben. Een aantal respondenten heeft twijfels over waar het afval heen gaat als het gescheiden is, en dit zorgt ervoor dat ze niet gemotiveerd zijn om hun afval te scheiden. Hieruit blijkt dat zelfs respondenten die aangaven het heel belangrijk te vinden om duurzaam te leven en hun afval scheiden soms ook momenten hebben waarop ze niet gemotiveerd zijn. Dit komt voornamelijk omdat afval scheiden dan extra tijd en moeite kost. Er zijn dus grenzen aan hoe ver respondenten gaan om duurzaam te leven. De respondenten zijn dus niet altijd intrinsiek gemotiveerd om hun afval te scheiden.

4.2.4 Redenen om wel afval te scheiden

In bovenstaande tekst is al eerder benoemd welke redenen respondenten noemen om hun afval wel te scheiden. Deze redenen zullen voor het overzicht nog kort benoemd worden. De belangrijkste reden voor de respondenten om wel afval te scheiden is omdat het afval kan worden hergebruikt. Zeven van de achttien respondenten noemden recycleren van producten als belangrijkste reden om hun afval te scheiden. Een andere belangrijke reden voor respondenten om hun afval te scheiden is simpelweg dat er een afvalbak in de buurt is waar het afval gescheiden kan worden, zoals ook blijkt uit het volgende citaat: “Ja ze hebben hier wel van die prullenbakken overal staan inderdaad, dus daar dan doe ik het inderdaad wel.” (r4v). Andere redenen die respondenten noemden waarom ze hun afval scheiden is omdat het automatisch gaat, omdat ze het gewend zijn van thuis, omdat het een kleine moeite is of omdat het gewoon zo hoort. “Omdat ik het goed vind om dingen te recycleren, en het is beter voor het milieu. Eerst moet je eraan wennen, maar als je het normaal gaat vinden is het een kleine moeite om het te doen.” (r2v). Dit citaat geeft weer dat deze respondent afval scheiden ziet als een gedragsverandering. Het is namelijk iets wat de respondent eerst niet gewend was, maar door het vaak te doen wordt het normaal en kost het minder energie. Dit allemaal met als

reden omdat het goed is om te recyclen. In dit geval is de respondent intrinsiek gemotiveerd door de voldoening die de respondent haalt uit het scheiden van afval.

Samengevat zijn de belangrijkste redenen voor respondenten om hun afval te scheiden omdat het goed is om afval te recyclen zodat het hergebruikt kan worden. De respondenten zijn dus gemotiveerd om hun afval te scheiden omdat er op die manier weer materialen hergebruikt kunnen worden. Daarnaast is een reden voor respondenten om hun afval te scheiden dat er genoeg afvalbakken in de buurt aanwezig zijn om afval in te scheiden. In dit geval zorgt het aanbieden van voldoende afvalbakken waar het afval gescheiden kan worden ervoor dat respondenten dit ook doen. Respondenten scheiden hun afval omdat ze dat gewend zijn om te doen.

4.3 De relatie tussen attitude en motivatie

Nu zal de relatie tussen attitude en motivatie besproken worden, aan de hand van het onderwerp kennis over afval scheiden en kennis over duurzaamheid op de Universiteit Utrecht. In hoofdstuk 2 werd al eerder beschreven dat uit verschillende onderzoeken blijkt dat kennis een voorspeller kan zijn voor het afvalscheidingsgedrag van respondenten. Kennis over recyclen kan een grondhouding oftewel attitude ondersteunen of ervoor zorgen dat de attitude wordt aangepast. Daarnaast kan kennis ook invloed hebben op de mate van motivatie van respondenten om wel of geen afval te scheiden. Uit onderzoek van Jesson en Stone (2009) blijkt dat de beschikbare informatie en kennis die mensen hebben over afval scheiden invloed heeft op hun afvalscheidingsgedrag. Uit het onderzoek van Adomavičiūtė, Kruopienė, Varžinskas en Gurauskienė (2012) blijkt dat het gebrek aan duidelijke voorwaarden voor gescheiden afval een reden is voor respondenten om hun afval niet te scheiden. Ook uit onderzoek van Ahmad, Bazmi, Bhutto, Shahzadi en Bukhari (2016) blijkt dat de attitude van de respondenten tegenover recycling wordt bepaald door de kennis die respondenten bezitten over het milieu en recycling. De belangrijkste bevindingen uit de interviews zijn dat bijna alle respondenten aangaven dat ze weleens twijfelen als ze hun afval scheiden. Zeven van de achttien respondenten gaven aan dat ze twijfelen wat ze moeten doen met producten die uit verschillende materialen bestaan. Onderstaand citaat geeft weer dat de respondent twijfelt of je producten die uit verschillende materialen bestaan uit elkaar moet halen, of dat het goed is als het product in de plasticbak wordt gedaan, omdat het grootste deel van de verpakking plastic is.

“Ja je hebt bijvoorbeeld als je bijvoorbeeld een broodje haalt bij de Spar, dat is plastic en papier. Dat is natuurlijk een beetje zo’n ding van, ga ik het eraf pellen of. Dat kom je weleens tegen. En ik moet ook zeggen dat ik dan wel vaak doe van oké het is merendeel plastic, dus dan gooi ik het in plastic. Dus dan zijn wel dingen die... ja dat is jammer. Dan zou je eigenlijk de verpakking erop moeten aanpassen.” (r15v)

Daarnaast gaven zes van de achttien respondenten aan dat ze twijfelen of ze vies plastic wel of niet in de plasticafvalbak mogen doen. Sommige respondenten gooien dat wel bij plastic, anderen bij restafval. Daarnaast gaven vijf van de achttien respondenten aan dat ze niet goed weten waar ze hun koffiebekers weg moeten gooien. In het volgende citaat geeft respondenten r11v aan waarom ze twijfelt: “Ja ik heb altijd het idee dat in koffiebekertjes niet alleen papier is. Volgens mij zit daar zo’n coating in. Dus die belandt dan altijd wel in de gewone prullenbak, en niet in papier ofzo.” (r11v). Respondent r3v heeft gehoord dat de bekers bij het restafval horen. “...maar ik weet dat het ook niet

heel duidelijk is wat nou waar moet. Bijvoorbeeld koffiebekers, daar zit koffie in, mag dat dan bij karton? En ik hoorde dus van niet, en dat het dan bij restafval moet.” (r3v). Dit citaat toont aan dat er twijfels zijn of karton wat vies is wel gerecycled kan worden. Eén respondent (r9v) twijfelt of de bekers juist bij organisch afval horen. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat alle respondenten weleens twijfelen over of ze hun afval op de juiste manier weggoeien. De respondenten gaven aan niet altijd genoeg kennis te hebben. Er wordt vooral getwijfeld over producten die uit meerdere materialen bestaan, plastic afval dat vies is en waar de koffiebekers weggegooid moeten worden. Uit de literatuur blijkt dat de beschikbare informatie en kennis die mensen hebben over afval scheiden invloed heeft op hun afvalscheidingsgedrag. Uit dit onderzoek blijkt dat het gebrek aan kennis zelden een reden is om geen afval te scheiden. Bijna alle respondenten gaven aan dat ze altijd hun afval scheiden, behalve op de momenten dat ze twijfelen of op momenten waarop er geen afvalbakken aanwezig zijn of wanneer ze haast hebben. Een aantal respondenten gaf aan dat op het moment dat ze twijfelen ze doen wat ze denken dat goed is, en volgens de respondenten is er dan alsnog sprake van een bepaalde vorm van afval scheiden. Ze denken hier dus wel bewust over na. Uit onderzoek van Ahmad et al. (2016) blijkt dat de attitude van de respondenten tegenover recycling wordt bepaald door de kennis die respondenten bezitten over het milieu en recycling. Zoals al eerder werd gesteld hebben alle respondenten soms twijfels, maar over het algemeen scheiden ze altijd hun afval als er bakken aanwezig zijn. Er zou dus gesteld kunnen worden dat de respondenten een positieve attitude hebben tegenover recyclen en afval scheiden, ondanks dat ze niet altijd zeker weten of ze het goed doen. Daarnaast zijn de respondenten over het algemeen ook gemotiveerd om hun afval te scheiden, maar deze motivatie is wel iets minder op het moment dat ze twijfelen.

Kennis over wat de Universiteit Utrecht doet op het gebied van duurzaamheid

De helft van de respondenten gaf aan geen kennis te hebben over wat de Universiteit Utrecht doet met betrekking tot duurzaamheid. De andere helft van de respondenten gaf aan ook weinig kennis te hebben over duurzaamheid op de universiteit, maar noemden vervolgens wel voorbeelden. Zes van de achttien respondenten gaven aan dat ze weten dat de universiteit bezig is met afval scheiden. Het is opvallend dat dit maar zo weinig respondenten zijn omdat op slechts één respondent (r10v) na alle respondenten aangaven dat ze hun afval scheiden op de universiteit. Dat betekent dat al deze respondenten ook kennis hebben van het feit dat de universiteit bezig is met afval scheiden en recyclen. Op het moment dat de vraag over duurzaamheid op de universiteit gesteld werd was nog niets besproken over afval scheiden op de universiteit. Niet alle respondenten dachten dus aan het recyclen van afval, terwijl ze vervolgens wel aangaven de afvalbakken te gebruiken. Het recyclen en scheiden van afval wordt dus door een gedeelte van de respondenten niet gelijk herkent als een onderdeel van duurzaamheid. Drie van de achttien respondenten gaven aan de Green Office Utrecht te kennen, waarbij een van de respondenten (r12v) aangeeft dat de universiteit bezig is om fossiel vrij te worden.

“Ja ik weet dat de green office best wel, dat is misschien niet de universiteit zelf, maar meer een orgaan... dus daar weet ik van volgens mij dat het de bedoeling is om fossiel vrij te gaan... daar heb ik dus te weinig verstand van maar ik weet dat de universiteit ermee bezig is” (r12v)

Bovenstaand citaat geeft weer dat deze respondent wel weet dat de universiteit doelen heeft, maar niet precies wat die doelen zijn. Uit dit citaat blijkt dus dat de missie en visie van de universiteit met betrekking tot duurzaamheid nog niet duidelijk is voor de respondenten. Twee van de achttien

respondenten (r14v, r15v) gaven aan te weten dat de universiteit zonnepanelen op het dak heeft. Twee van de achttien respondenten (r9v, r16v) noemden de papieren handdoekjes in de toiletten waarbij een sticker of poster hangt waarop staat dat je niet te veel papier moet gebruiken en moet denken aan de bomen die ervoor gekapt worden. Andere zaken die genoemd werden als het gaat om duurzaamheid op de universiteit zijn het gebruik van duurzame koffiebekers op de universiteit, de veganistische en vegetarische maaltijden in de kantine en het feit dat de universiteit zo min mogelijk wil printen. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat bijna alle respondenten aangaven weinig kennis te hebben over de missie en visie van de Universiteit Utrecht als het gaat om duurzaamheid. Het gebrek aan kennis over de missie en visie van de universiteit op het gebied van duurzaamheid kan gezien worden als een voorspeller voor een negatieve attitude en motivatie om duurzaam gedrag te vertonen, maar aangezien op één na alle respondenten hun afval scheiden op de universiteit kan gesteld worden dat de beperkte kennis over duurzaamheid geen invloed hoeft te hebben op de attitude en motivatie van de respondenten om hun afval te scheiden op de universiteit.

Samenvattend kan gesteld worden dat bijna alle respondenten aangaven dat ze weleens twijfelen als ze hun afval scheiden. Uit dit onderzoek blijkt dat het gebrek aan kennis zelden een reden is om geen afval te scheiden. Bijna alle respondenten gaven aan dat ze altijd hun afval scheiden, behalve op de momenten dat ze twijfelen of op momenten waarop er geen afvalbakken aanwezig zijn of wanneer ze haast hebben. Er zou dus gesteld kunnen worden dat de respondenten een positieve attitude hebben tegenover recyclen en afval scheiden, ondanks dat ze niet altijd zeker weten of ze het goed doen. Daarnaast zijn de respondenten over het algemeen ook gemotiveerd om hun afval te scheiden, maar deze motivatie is wel minder op het moment dat ze twijfelen. Uit de resultaten blijkt dat bijna alle respondenten aangaven weinig kennis te hebben over de missie en visie van de universiteit op het gebied van duurzaamheid. Op één respondent na scheiden alle respondenten hun afval op de universiteit. De beperkte kennis over de missie en visie van de universiteit op het gebied van duurzaamheid hoeft dus geen invloed te hebben op de attitude en motivatie van de respondenten om hun afval te scheiden.

5. Conclusie

In dit onderzoek is de attitude en motivatie van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afvalscheiding onderzocht. De twee onderzoeksvragen zijn 1. 'Wat is de attitude van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden?' en 2. 'Wat motiveert studenten van de Universiteit Utrecht om wel of niet hun afval te scheiden?' zijn onderzocht door middel van empirisch onderzoek bestaande uit achttien semigestructureerde interviews.

Nu zal antwoord worden gegeven op de hoofdvragen.

1. Wat is de attitude van studenten van de Universiteit Utrecht ten aanzien van afval scheiden?

De attitude van de respondenten ten aanzien van afval scheiden is onderzocht door de mate van bewustzijn tegenover duurzaamheid en het milieu te onderzoeken en eerdere ervaringen die de respondenten hebben met afval scheiden. Een inzicht dat ik uit de literatuur heb opgedaan is dat een attitude kan verschillen in *valence* (Eagly & Chaiken, 1993). Je kunt een positieve, negatieve of neutrale attitude hebben tegenover een persoon, object of issue. Daarnaast heeft een attitude een relatie met waarden (Fishbein & Ajzen, 1972). Bij de attitude van de respondenten liggen verschillende waarden ten grondslag. Voorbeelden van waarden die een rol spelen in de attitude van respondenten ten aanzien van afval scheiden zijn 'respect hebben voor het milieu', de 'toekomst is belangrijk' en 'je moet je ouders gehoorzamen'. Uit onderzoek van Abubakar et al. (2016) blijkt de mate van bewustzijn ten aanzien van duurzaamheid en milieu een voorspeller kan zijn voor de attitude als het gaat om duurzame activiteiten. Uit de onderzoeksresultaten van dit onderzoek blijkt dat de respondenten zich bewust zijn van wat duurzaamheid inhoudt en dat de respondenten een redelijk hoge mate van bewustzijn hebben richting duurzaamheid en het milieu. Iedere respondent geeft een eigen invulling aan het begrip duurzaamheid, afhankelijk van de ideeën en de achtergrond van de respondent. Omdat uit onderzoek van Abubakar et al. (2016) blijkt de mate van bewustzijn ten aanzien van duurzaamheid en milieu een voorspeller kan zijn voor de attitude als het gaat om duurzame activiteiten, kan gesteld worden dat de respondenten een positieve attitude hebben als het gaat om recyclen. Een ander inzicht dat ik uit de literatuur heb opgedaan is dat uit onderzoek van Tonglet et al. (2004) en uit onderzoek van Ahmad et al. (2016) blijkt dat de attitude van respondenten ten aanzien van recyclen beïnvloed werd door eerdere ervaringen die respondenten hebben gehad met het recyclen van afval. Uit de onderzoeksresultaten van dit onderzoek blijkt dat alle respondenten ervaring hebben met het scheiden van afval. Toch blijkt dat niet alle respondenten thuis hun afval scheiden, namelijk dertien van de achttien, terwijl ze dit wel doen als ze op de universiteit zijn of bij iemand in hun omgeving die afval scheidt, zoals hun ouderlijk huis. Vijf van de achttien respondenten zijn gemakzuchtig als het gaat om het scheiden van hun afval in hun eigen huis. Hierbij speelt de subjectieve norm een rol (Ajzen, 1991). Er is sociale controle van bijvoorbeeld ouders nodig zodat ze hun afval scheiden. Dit geldt niet voor alle respondenten, omdat sommige respondenten aangaven altijd hun afval te scheiden. Alle respondenten hebben ervaring met afval scheiden. Omdat eerdere ervaringen met afval scheiden een voorspeller is van attitude kan gesteld worden dat alle respondenten een positieve attitude hebben ten aanzien van afval scheiden. Als het gaat om motivatie blijken vijf van de achttien respondenten een lage motivatie te hebben om thuis hun afval te scheiden. De motivatie zal in de volgende hoofdvraag besproken worden. Tot slot is onderscheid gemaakt tussen 'ecocentric' en 'anthropocentric' attitudes (Thompson & Barton, 1994).

Er kan gesteld worden dat tien van de achttien respondenten gekarakteriseerd kunnen worden als 'econcentric'. Deze respondenten vinden de natuur belangrijk en vinden daarom dat de natuur bescherming verdient. Daarnaast kunnen vijf van de achttien respondenten gekarakteriseerd worden als 'anthropocentric', omdat ze vinden dat het milieu beschermd moet worden omdat anders de kwaliteit van leven voor mensen achteruit gaat. Drie van de achttien respondenten kunnen gekarakteriseerd worden als zowel 'ecocentric' als 'anthropocentric'. Op basis van de resultaten kan geconcludeerd worden dat alle respondenten een positieve attitude hebben ten aanzien van afval scheiden.

2. Wat motiveert studenten van de Universiteit Utrecht om wel of niet hun afval te scheiden?

De motivatie van de respondenten om wel of niet hun afval te scheiden is onderzocht door te vragen naar de redenen van de respondenten om duurzaam gedrag te vertonen, wat de respondenten in hun dagelijks leven doen met betrekking tot duurzaamheid en waarom ze dat wel of niet doen, en de redenen voor de respondenten om wel of geen afval te scheiden. Inzichten die ik heb verkregen uit de literatuur zijn dat er bij motivatie onderscheid gemaakt kan worden tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie en dat motivatie gezien kan worden als een continuüm (Ryan & Deci, 2000). De belangrijkste reden die respondenten noemden om duurzaam gedrag te vertonen is dat ze het belangrijk vinden om te zorgen voor het milieu en het klimaat. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat veertien van de achttien respondenten intrinsiek gemotiveerd zijn om rekening te houden met duurzaamheid. Vier van de achttien respondenten zijn extrinsiek gemotiveerd om rekening te houden met duurzaamheid en recyclen, waarbij de belangrijkste reden is dat het geld bespaart. Redenen voor de respondenten om geen afval te scheiden is omdat er geen afvalscheidingsbak in de buurt staat of omdat ze haast hebben. Vier van de achttien respondenten hebben twijfels over waar het afval heen gaat als het gescheiden is, en dit zorgt ervoor dat ze niet gemotiveerd zijn om hun afval te scheiden. Zij kunnen op het continuüm van Ryan en Deci (2000) aan de linkerkant bij *amotivation* geplaatst worden. Pas op het moment dat er iets gedaan wordt om de ideeën over het gescheiden afval bij deze respondenten te veranderen kunnen ze op een andere plek van het continuüm van Ryan en Deci (2000) terecht komen. Dit resultaat komt overeen met het onderzoek van Jesson en Stone (2009) waaruit bleek dat dat sommige respondenten sceptisch zijn tegenover de rol van de lokale overheid in recycling van afval door geruchten vanuit de media of buurtbewoners. Redenen voor respondenten om wel afval te scheiden is omdat het afval hergebruikt kan worden. De respondenten zijn intrinsiek gemotiveerd om hun afval te scheiden omdat er op die manier weer materialen hergebruikt kunnen worden. Daarnaast is een reden voor respondenten om hun afval te scheiden dat er genoeg afvalbakken in de buurt aanwezig zijn waar om afval in te scheiden of omdat ze het gewend zijn om te doen. Zoals eerder werd gesteld speelt in vijf van de achttien gevallen de subjectieve norm (Ajzen, 1991) een rol in de motivatie om afval te scheiden. Deze respondenten zijn bij hun ouders thuis extrinsiek gemotiveerd om hun afval te scheiden omdat ze willen voldoen aan de verwachtingen van anderen, namelijk hun ouders. Als de respondenten in een omgeving zijn met hun ouders zijn ze geneigd zich te conformeren met het gedrag van hun ouders. De basisbehoefte 'relatie' die Ryan en Deci (2000) benoemen speelt hier ook een rol. De respondenten zijn het gedrag van mensen waar ze tegenop kijken als voorbeeldgedrag, en voeren dat gedrag daarom ook uit. De overige dertien respondenten zijn wel in hoge mate gemotiveerd omdat ze zowel thuis als op andere plekken hun afval scheiden. Zij zijn intrinsiek gemotiveerd omdat ze het echt belangrijk vinden om hun afval te scheiden en er voldoening halen. Uit de onderzoeksresultaten kan geconcludeerd

worden dat respondenten gemotiveerd zijn om hun afval te scheiden omdat het goed is voor het milieu, omdat afval hergebruikt kan worden of omdat het scheiden van afval vanzelfsprekend is geworden. De respondenten zijn niet gemotiveerd om hun afval te scheiden als ze haast hebben, als er geen afvalbakken in de buurt aanwezig zijn om afval in te scheiden of als studenten twijfelen of het afval uiteindelijk op één hoop belandt.

Tot slot is geprobeerd een verbinding te leggen tussen de concepten attitude en motivatie door middel van kennis over afval scheiden en de missie en visie van de universiteit op het gebied van duurzaamheid. Uit de onderzoeksresultaten van dit onderzoek blijkt dat bijna alle respondenten weleens twijfelen als ze hun afval scheiden. Bijna alle respondenten gaven aan dat ze altijd hun afval scheiden, behalve op de momenten dat ze twijfelen of op momenten waarop er geen afvalbakken aanwezig zijn of wanneer ze haast hebben. Er zou dus gesteld kunnen worden dat de respondenten een positieve attitude hebben tegenover recyclen en afval scheiden, ondanks dat ze niet altijd zeker weten of ze het goed doen. Dit resultaat komt niet overeen met de onderzoeken van Jesson en Stone (2009) en Ahmad et al. (2016) waaruit blijkt dat een gebrek aan kennis over afval scheiden een grote invloed heeft op het afvalscheidingsgedrag. De respondenten zijn over het algemeen gemotiveerd om hun afval te scheiden, maar deze motivatie kan natuurlijk wel iets minder zijn op het moment dat ze twijfelen. Uit de resultaten blijkt dat bijna alle respondenten aangaven weinig kennis te hebben over de missie en visie van de Universiteit Utrecht als het gaat om duurzaamheid. Het gebrek aan kennis over de missie en visie van de universiteit op het gebied van duurzaamheid kan gezien worden als een voorspeller voor een negatieve attitude en motivatie om duurzaam gedrag te vertonen, maar aangezien op één na alle respondenten hun afval scheiden op de universiteit kan gesteld worden dat de beperkte kennis over duurzaamheid op de universiteit geen invloed hoeft te hebben op de attitude en motivatie van de respondenten om hun afval te scheiden op de universiteit. Uit de onderzoeksresultaten kan geconcludeerd worden dat alle respondenten een positieve attitude hebben ten aanzien van afval scheiden, maar dat de attitude niet in alle gevallen een voorspeller is van de mate van motivatie. De attitude en motivatie van de respondenten ten aanzien van afval scheiden zou bevorderd kunnen worden door de respondenten het gevoel te geven dat ze genoeg competenties hebben om het gedrag uit te voeren (Ryan & Deci, 2000), namelijk het scheiden van afval. Dit gevoel kan men de respondenten mogelijk geven door meer kennis aan te bieden over afval scheiden. Daarnaast zou het competentiegevoel ook worden vergroot door de respondenten aan te moedigen of complimenten te geven.

6. Discussie

In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op zowel het onderzoeksproces als de resultaten van dit onderzoek. Vervolgens wordt een aantal suggesties voor vervolgonderzoek gedaan.

6.1 Reflectie op onderzoeksproces en resultaten

In deze paragraaf wordt gereflecteerd op de literatuurstudie en het empirische gedeelte van dit onderzoek.

6.1.1 Literatuurstudie

Een literatuurstudie kan nooit een volledig beeld geven van de literatuur die aanwezig is over de theoretische concepten die besproken zijn. Het is dus mogelijk dat ik relevante literatuur gemist heb omdat ik mogelijk te beperkt gezocht heb naar literatuur of andere zoektermen had kunnen gebruiken. Ik heb dit zoveel mogelijk proberen uit te sluiten door verschillende combinaties van woorden te gebruiken en zowel op enkelvoud als meervoud te zoeken. Ten tweede heb ik aan het begin van mijn zoektocht naar literatuur niet altijd rekening gehouden met het publicatiejaar van de bron. Ik heb gezocht zonder aan te geven vanaf welk jaar ik publicaties wilde zien. Dit resulteerde in een eerste versie van de literatuurstudie met bronnen die gedeeltelijk gedateerd zijn. Ik heb dit proberen te ondervangen door halverwege het schrijfproces alleen te zoeken naar resultaten vanaf het jaar 2013 of 2016 zodat de literatuurstudie nu bestaat uit een combinatie van oudere en recente wetenschappelijke literatuur. Een derde punt van discussie is het onderzoek naar attitudes met betrekking tot duurzaam gedrag. De onderzoeken die ik heb gevonden gebruiken alleen de Theorie of Planned Behaviour (TPB) (Ajzen, 1991). Ik heb lang gezocht maar uit de zoekresultaten komt naar voren dat de TPB de meest gebruikte theorie is in onderzoek naar de attitude van mensen als het gaat om duurzaamheid. Ik had graag andere modellen over attitude willen vinden die bruikbaar zijn voor het onderzoek naar duurzaam gedrag, omdat de TPB een model is dat over veel meer gaat dan alleen attitudes. Dit model wordt gebruikt om de relatie tussen attitudes, subjectieve norm, intenties en gedrag te onderzoeken, en is dus erg uitgebreid. Een laatste discussiepunt is dat ik het moeilijk vond om geschikte literatuur te vinden over motivatie en duurzaam gedrag. Veel motivatietheorieën gaan over motivatie op de werkvloer, of motivatie zoals beschreven in de behoeften-piramide van Maslow. Uiteindelijk is het wel gelukt om geschikte literatuur te vinden over motivatie. Ik heb gebruik gemaakt van het continuüm van Ryan en Deci (2000). Dit bleek een nuttig model omdat je door het continuüm in kaart kunt brengen wat de mate van motivatie van respondenten is tegenover afval scheiden.

6.1.2 Empirisch onderzoek

Nu zullen de discussiepunten van het empirische onderzoek besproken worden.

Ongelijke verdeling respondenten

In het empirische gedeelte van dit onderzoek was de verdeling tussen mannen en vrouwen niet gelijk. Er zijn meer vrouwelijke respondenten dan mannelijke respondenten. Een gelijke verdeling van respondent zou mogelijk andere resultaten opgeleverd kunnen hebben. Anderzijds was deze

verdeling wel representatief voor de studentenpopulatie van de faculteit Sociale Wetenschappen. Op deze faculteit studeren namelijk veel meer vrouwen dan mannen. Het gemiddelde percentage aan mannen van de opleiding psychologie, die het meest voorkomend in deze groep respondenten, is 23%, wat neerkomt op 4 respondenten van de 18 (Aantal ingeschreven studenten, z.j.). De ongelijke verdeling tussen mannen en vrouwen in dit onderzoek kan bijdragen aan de generaliseerbaarheid van dit onderzoek omdat deze groep respondenten ongeveer dezelfde verdeling heeft als de gehele populatie van de faculteit Sociale Wetenschappen.

Geen diversificatie van respondenten

Uit de resultaten viel lastig een onderscheid te maken tussen de respondenten door te diversifiëren. De respondenten bestaan uit vijftien vrouwen en drie mannen. Bij sommige resultaten komt het voor dat alleen vrouwelijke respondenten dit benoemd hebben. Dit zou een resultaat kunnen zijn, maar omdat de verdeling tussen een man en vrouw zo ongelijk is, is het lastig om hier conclusies uit te trekken. Vervolgens is gekeken naar een eventueel verschil in leeftijd. De leeftijd van de respondenten varieerde van twintig tot en met zesentwintig jaar, met een gemiddelde leeftijd van drieëntwintig jaar. Op basis van leeftijd zijn geen interessante resultaten naar voren gekomen. Vervolgens is gekeken naar opleiding, en dan met name de opleiding psychologie die de meerderheid van de respondenten volgen, namelijk zeven. Ook daar vond ik geen patroon in terug.

Het verloop van de interviews

Een ander punt van discussie is dat een aantal respondenten weinig uitgebreide antwoorden gaf. In deze gevallen vond ik het soms lastig om de juiste vragen te stellen zodat de respondenten meer zouden vertellen. Ik had op deze momenten beter door moeten vragen naar de waarden van de respondenten. Er was een aantal respondenten dat ik moeilijk in kon delen in de categorieën 'ecocentric' attitude of 'anthropocentric' attitude. Door goed door te vragen naar de waarden was ik meer te weten gekomen over de attitude van de respondenten en had ik de overige respondenten ook beter kunnen indelen in de categorieën. Dit is een leerpunt voor mij geweest. Zoals uit literatuuronderzoek ook bleek is een attitude lastig te onderzoeken. Attitudes van mensen hebben betrekking op waarden, en deze waarden kunnen soms lastig te achterhalen zijn. Daarnaast kan bij het onderzoeken van attitudes kan altijd sprake zijn van een bepaalde mate van sociaal wenselijke antwoorden van de respondenten. Het is dus lastig vast te stellen of je als onderzoeker ook daadwerkelijk de attitude van de respondenten weet. Dit heb ik geprobeerd te ondervangen door te vragen naar de achterliggende redenen van respondenten voor de keuzes die ze maken.

Onderzoeksresultaten verbinden aan literatuur

Om motivatie te onderzoeken is gebruik gemaakt van het continuüm van Ryan en Deci (2000). Dit is een nuttig model omdat je door het continuüm in kaart kunt brengen wat de mate van motivatie van respondenten is tegenover afval scheiden. In de praktijk bleek het soms lastig te zijn om goed te bepalen op welk punt op het continuüm de respondenten geplaatst kunnen worden. Hieruit blijkt dat zelfs met een uitgebreid model het complex is om motivatie te onderzoeken. Een ander punt van discussie is dat het op sommige momenten lastig was om de attitude en motivatie van de respondenten uit elkaar te houden. Omdat beide theoretische concepten gedragsvoorspellers zijn, is de lijn tussen attitude en motivatie soms dun. Op een bepaalde manier lijken de begrippen op elkaar en overlappen ze soms. De vragen die in de interviews zijn gesteld overlaptten daardoor ook. Vervolgens was het in de resultaten soms lastig om de begrippen attitude en motivatie los van elkaar

te analyseren. Daarnaast bleek uit de resultaten dat de subjectieve norm ook een rol speelt bij het scheiden van afval. Hier was voorafgaand aan het onderzoek geen rekening mee gehouden en is dus ook niet uitgewerkt in de literatuurstudie. Dit heb ik opgelost door achteraf literatuur op te zoeken over de subjectieve norm. Vervolgens heb ik deze theorie kort verwerkt in het resultatenhoofdstuk waarbij ik heb verwezen naar het model van Ajzen (1991) dat ik eerder had gebruikt. Een leerpunt hiervan is dat je voorafgaand aan een onderzoek dus nooit zeker kunt weten welke literatuur relevant is voor je onderzoek. Soms komen er resultaten naar voren die je niet had verwacht en waarvoor je nieuwe literatuur moet opzoeken.

Onderscheid wetenschappelijke en praktische resultaten

Een punt van discussie is de moeilijkheden die ik heb ondervonden met het uit elkaar houden van de data voor een van de opdrachtgevers van dit onderzoek, en de wetenschappelijke data die ik moest gebruiken voor dit onderzoek. Ik ben met dit onderwerp in aanraking gekomen via de Green Office Utrecht. Zij hebben mij gekoppeld aan het Facility Service Centre van de Universiteit Utrecht. Dit onderwerp ging in eerste instantie over hoe de communicatie naar studenten over hoe afval scheiden verbeterd kan worden. Omdat dit geen wetenschappelijk onderwerp is, is onderzoek gedaan naar de attitude en motivatie van studenten. Voor het Facility Service Centre heb ik extra vragen toegevoegd aan de interviews om erachter te komen wat de respondenten vinden van de afvalbakken die op de universiteit staan, en of de respondenten ideeën hebben over hoe er beter gecommuniceerd kan worden over afvalscheiding. Bij nader inzien bleek dit een groot deel van mijn topiclijst te beslaan. Deze data zijn zeker bruikbaar voor een adviesrapport, maar niet voor een wetenschappelijk onderzoek. Als ik het nog een keer zou mogen doen zou ik meer focus willen leggen op de wetenschappelijke concepten attitude en motivatie. Ik zou meer willen doorvragen naar de waarden en ideeën van respondenten, en daarnaast zou ik ook de rol van de subjectieve norm meer willen bevragen.

6.2 Suggesties voor vervolgonderzoek

Een suggestie voor vervolgonderzoek is dat dit onderzoek ook uitgevoerd zou kunnen worden op een andere faculteit dan de faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Een andere faculteit geeft mogelijk andere resultaten omdat de studenten op andere faculteiten door hun opleiding anders kunnen denken over duurzaamheid en het recyclen van afval. Zoals hierboven beschreven is bleek het soms lastig om de attitude en motivatie van respondenten te onderzoeken. In de praktijk zal dus pas blijken hoe gemotiveerd respondenten zijn in het vertonen van het gedrag dat ze omschrijven in de interviews. Aan dit kwalitatieve onderzoek bestaande uit semigestructureerde interviews kan bijvoorbeeld een vervolg worden gegeven door een observatie waarbij wordt gekeken of respondenten het gedrag ook daadwerkelijk vertonen. Daarnaast kan ook een kwantitatief onderzoek worden uitgevoerd waarbij op grote schaal naar de attitude en motivatie van respondenten gevraagd kan worden door middel van enquêtes. Uit het adviesrapport voor het Facility Service Centre komt naar voren dat de respondenten verschillende ideeën hebben over hoe de communicatie over afvalscheiding verbeterd kan worden. Sommige respondenten gebruikten ook wetenschappelijke theorieën om uit te leggen hoe de studenten van de universiteit bereikt kunnen worden als het gaat om afval scheiden. Een voorbeeld dat genoemd werd is het inzetten van 'nudging' zodat studenten onbewust beïnvloed worden om hun afval te scheiden. Dit idee zou ook als startpunt kunnen dienen voor vervolgonderzoek.

Bibliografie

- Abubakar, I. R., Al-Shihri, F. S., & Ahmed, S. M. (2016). Students' Assessment of Campus Sustainability at the University of Dammam, Saudi Arabia. *Sustainability*, 8(59), 1-14.
- Adomavičiūtė, T., Kruopienė, J., Varžinskas, V., & Gurauskienė, I. (2012). Waste Sorting Habits by the Community of Kaunas University of Technology, Reasons and Influencing Factors. *Environmental Research, Engineering and Management*, 62(4), 57-67.
- Ahmad, M. S., Bazmi, A. A., Bhutto, A. W., Shahzadi, K., & Bukhari, N. (2016). Students' responses to improve environmental sustainability through recycling: quantitatively improving qualitative model. *Applied Research in Quality of Life*, 11(1), 253-270.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Albarracín, D., Johnson, B. T., & Zanna, M. P. (Eds.). (2014). *The handbook of attitudes*. New York: Psychology Press.
- Alonso-Betanzos, A., Sanchez-Marono, N., Fontenla-Romero, O., Polhill, G., Craig, T., Bajo, J., & Corchado, J. M. (Eds.). (2017). *Agent-Based Modeling of Sustainable Behaviors*. Switzerland: Springer.
- Azar, E., & Al Ansari, H. (2017). Framework to investigate energy conservation motivation and actions of building occupants: The case of a green campus in Abu Dhabi, UAE. *Applied Energy*, 190, 563-573.
- Barr, S. (2007). Factors influencing environmental attitudes and behaviors: A UK case study of household waste management. *Environment and behavior*, 39(4), 435-473.
- Boeijs, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.
- Bohner, G., & Dickel, N. (2011). Attitudes and attitude change. *Annual review of psychology*, 62, 391-417.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford university press.
- Carabain, C.L, Spitz, G. & Keulemans, S.A.C. (2012). Nederlanders & afval: Jonge en oudere Nederlanders over afval. Geraadpleegd op 20 februari 2017 van <http://hdl.handle.net/1765/50553>
- Cole, L. & Wright, T. (2003). *Assessing Sustainability on Canadian University Campuses: Development of a Campus Sustainability Assessment Framework*. Canada: Royal Roads University.
- Dahlén, L. & Lagerkvist, A. (2009). Evaluation of recycling programs in household waste collection

- systems, *Waste Management & Research* 28: 577-586.
- Davis, G., Phillips, P. S., Read, A. D., & Lida, Y. (2006). Demonstrating the need for the development of internal research capacity: Understanding recycling participation using the Theory of Planned Behaviour in West Oxfordshire, UK. *Resources, Conservation and Recycling*, 46(2), 115-127.
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2013). *Teaching and researching: Motivation*. New York: Routledge.
- Dudok van Heel, O., Elkington, J. & Fennel, S. (2001). Buried treasure: uncovering the business case for corporate sustainability, SustainAbility, London.
- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1972). Attitudes and opinions. *Annual review of psychology*, 23(1), 487-544.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative inquiry*, 12(2), 219-245.
- Halvorsen, B. (2004). Effects of norms, warm-glow and time use on household recycling. Statistics Norway, Research Department Discussion Papers No. 389, September. Geraadpleegd op 5 april 2017 van <http://www.ssb.no/publikasjoner/pdf/dp389.pdf>
- Jesson, J., & Stone I. (2009). *A review of barriers to kerbside recycling household waste in the UK*. Working paper. Birmingham: Aston University. Geraadpleegd op 5 april 2017 van <http://eprints.aston.ac.uk/7054/>
- Leeflang, P. S. H., Verhoef, P. C., & Bijmolt, T. H. A. (2006). *Trends in marketing en wetenschap*. Tijdschrift voor Marketing, 40(9), 92 - 94. Geraadpleegd op 2 maart 2017 van <https://www.rug.nl/staff/p.c.verhoef/tvm2006september.pdf>.
- Lai, E. R. (2011). Motivation: A literature review. *Person Research's Report*. New York: Pearson.
- Maio, G.R., Haddock, G. (2009). *The Psychology of Attitudes and Attitude Change*. Los Angeles, CA: Sage.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370.
- Nejati, M., & Nejati, M. (2013). Assessment of sustainable university factors from the perspective of university students. *Journal of Cleaner Production*, 48, 101-107.
- Universitairmasters.nl, (z.j.). Geraadpleegd op 6 juni 2017 van <http://universitairmasters.nl/aantal-studenten/gedrag-en-maatschappij/>
- Universiteit Utrecht (z.j.). Facilitaire dienst. Geraadpleegd op 18 februari 2017 van <https://www.uu.nl/organisatie/praktische-zaken/facilitair>

Universiteit Utrecht (z.j.). Programma duurzaamheid. Geraadpleegd op 18 februari 2017 van <https://www.uu.nl/organisatie/duurzame-uu/daarom-duurzaamheid/programma>

Universiteit Utrecht (z.j.). *Strategisch plan UU*. Geraadpleegd op 18 februari 2017 van <https://www.uu.nl/organisatie/profiel/missie-en-strategie>

Pratkanis, A. R., Breckler, S. J., & Greenwald, A. G. (2014). *Attitude structure and function*. New York: Psychology Press.

Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2011). *Gedrag in Organisaties*. Amsterdam: Pearson Education.

Rodic, L., Röhling P. & Lelij, van der, B. (2011). *Beïnvloeding Afvalscheiding Huishoudens*. Geraadpleegd op 20 februari 2017 van https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjA6cy3q7XTAhUJEIAKHQW2AVsQEgkMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nvrd.nl%2Fcms%2Fstreambin.aspx%3Fdocumentid%3D11657&usg=AFQjCNEzqA7ovD3ZozjXkq5kTPsU_d3_Zw

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Selfdetermination Theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and wellbeing. *American Psychological Association* 55 (1), 68-76.

Thompson, S. C. G., & Barton, M. A. (1994). Ecocentric and anthropocentric attitudes towards the environment. *Journal of Environmental Psychology*, 14, 149-157.

Timlett, R.E. & Williams, I.D. (2008). Public participation and recycling performance in England: A comparison of tools for behaviour change. *Resources, Conservation and Recycling*, 52, 622–634.

Tonglet, M., Phillips, P. S., & Read, A. D. (2004). Using the Theory of Planned Behaviour to investigate the determinants of recycling behaviour: a case study from Brixworth, UK. *Resources, conservation and recycling*, 41(3), 191-214.

Venselaar, J. (1999). Duurzaamheid als concept. De oogst van 'laat duizend bloemen bloeien'. Een notitie naar aanleiding van de CIRRUS projectteam discussie. Geraadpleegd op 28 mei 2017 van <http://www.avans.nl/binaries/content/assets/nextweb/onderzoek/edi/publicatie-notitie4-3.6-04-duurzaamheidalsconcept.pdf>

Weenen, van H. (2000). Towards a vision of a sustainable university. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 1(1), 20-34.

World Commission on Environment and Development (WCED), (1987). *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press. Geraadpleegd op 27 februari 2017 van <http://www.un-documents.net/ocf-02.htm#l>

Yin, R. K. (2011). *Applications of case study research*. London: Sage.

Bijlage I: Topiclijst

Introductie

- Korte introductie over mijn opleiding en onderzoek.
- Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om je eigen mening.
- Toestemming vragen aan de respondent om het interview op te nemen.

Algemeen

- Geslacht
- Leeftijd
- Opleiding

Duurzaamheid

- Bewustzijn duurzaamheid en milieu
 - o Wat versta jij onder duurzaamheid? Kun je dat toelichten?
 - o Vind je het belangrijk om rekening te houden met duurzaamheid in je dagelijks leven?
 - o Zo ja, waarom wel? / Zo nee, waarom niet?
 - o Zo ja, wat doe je om duurzaam te leven? Kun je een voorbeeld noemen?
- Toekomst
 - o Maak je bewust keuzes om duurzaam te leven? Zo ja, kun je een voorbeeld geven? / Zo nee, waarom niet?
 - o Denk je na over de invloed van je keuzes voor volgende generaties op de aarde?
 - o Zo ja, waarom vind je het belangrijk om na te denken over de toekomst?
 - o Zo nee, waarom niet?
- Duurzame universiteit
 - o Weet je iets over de missie en visie van de universiteit met betrekking tot duurzaamheid?
 - o Zo ja, wat weet je hiervan? Waar heb je deze informatie vandaan?
 - o Zo nee, waarom niet?

Afvalscheidingsgedrag

- Eerdere ervaringen met afval scheiden
 - o Heb je ervaring met afval scheiden?
 - o Scheid je je afval als je thuis bent? En op je werk/bijbaan?
 - o Wanneer wel/niet? Kun je een voorbeeld noemen?
 - o Zo ja, kun je een reden noemen waarom je je afval scheidt?
 - o Zo nee, kun je een reden noemen waarom je je afval niet scheidt?
- Afvalscheiding op de universiteit
 - o Scheid je je afval als je op de universiteit bent?
 - o Wanneer wel/niet? Kun je een voorbeeld noemen van een situatie waarin je wel/geen afval scheidt?
 - o Waarom wel/niet? Kun je een reden noemen?
 - o Afvalscheiding is nog niet mogelijk op alle locaties van de Universiteit Utrecht. Heeft dit aanleiding gegeven om te vragen naar afvalscheiding bij de universiteit? Of heb je op een andere manier aangegeven dat je afvalscheiding mist?

- *Ecocentric en anthropocentric attitudes*
 - Vind je dat het zin heeft om je afval te scheiden?
 - Zo ja, waarom vind je het belangrijk dat mensen hun afval scheiden?
 - Zo nee, waarom heeft afvalscheiding volgens jou geen zin?
 - En wat zou er moeten veranderen zodat je je afval wel zou of beter scheiden?

- Mensen in je omgeving
 - Scheiden mensen in jouw omgeving hun afval? Zo ja, waarom wel/niet?
 - Zo niet (en ze vinden het wel belangrijk), breng je dat ter sprake? Zo ja, hoe doe je dat? Kun je dat toelichten?

- Kennis over milieu en afval scheiden
 - Heb je genoeg kennis om je afval goed te scheiden?
 - Zo ja, helpt dat jou in het scheiden van het afval op de universiteit?
 - Zo nee, welke informatie mis je of ontbreekt waardoor je minder goed afval kan scheiden op de universiteit?

De Split-afvalbakken

- Ken je de bakken voor afvalscheiding?

(Afbeelding laten zien)

- Vind je deze manier van afval scheiden duidelijk?
- Kun je een keuze te maken in welk deel welk afval hoort? Zo ja, waar gooi je koffiebekers in? Zo nee, waarom niet?
- Wat vind je van de vormgeving van de SPLIT-afvalbakken? Kun je dat toelichten?
- Heb je nog ideeën over hoe de Universiteit Utrecht afvalscheiding aantrekkelijker kan maken voor studenten?

(Afbeelding laten zien)

- Welke vormgeving van de afvalbak zou jouw voorkeur hebben? Waarom?
- Zou je met de door jouw gekozen afvalbak gemotiveerd zijn om je afval te scheiden? Zo ja, kun je dat toelichten? Zo nee, waarom niet?
- Heb je nog andere ideeën over hoe de Universiteit Utrecht afvalscheiding kan communiceren naar studenten?

Afsluiting

- Zijn er nog onderwerpen niet aan bod gekomen waar je wel graag nog iets over wilt zeggen?
- Wil je op de hoogte blijven van de resultaten van het onderzoek?
- Bedankt voor je medewerking!

Bijlage II: Informatie respondenten

Nummer	Geslacht	Leeftijd	Opleiding
1	Man	24	Psychologie
2	Vrouw	22	Algemene Sociale Wetenschappen
3	Vrouw	24	Sociale- en Organisationspsychologie
4	Vrouw	21	Onderwijskunde
5	Vrouw	24	Onderwijskunde
6	Man	23	Psychologie
7	Vrouw	21	Psychologie
8	Vrouw	20	Communicatie- en Informatiewetenschappen
9	Vrouw	21	Master Arbeids- en Organisationspsychologie
10	Vrouw	24	Master orthopedagogiek
11	Vrouw	26	Psychologie
12	Vrouw	22	Master Clinical en Health Psychology
13	Vrouw	26	Onderzoeksmaster Neuroscience en Cognition
14	Vrouw	21	Psychologie
15	Vrouw	26	Arbeids- en Organisationspsychologie
16	Vrouw	21	Psychologie
17	Man	22	Psychologie
18	Vrouw	23	Master orthopedagogiek

Bijlage III: Codeboom

Bijlage IV: Tabel attitude

Respondent	'Ecocentric' attitude	'Anthropocentric' attitude
1		R1m: Het gaat ook om je eigen portemonnee , dus het is een bepaalde besparing die je kan doen. En ja ik vind het ook gewoon belangrijk, mocht ik ook kinderen krijgen dat die ook op dezelfde manier kunnen genieten en leven van deze wereld. Ik zou het toch vervelend vinden als die met rare tropische stormen of overstromingen te maken gaan krijgen later. Dat wil je niet.
2	R2: Ja dat vind ik wel belangrijk omdat ik graag wil dat het milieu behouden blijft en niet verder achteruit gaat of verstoord wordt. R2: Nou ik vind dat we rekening moeten houden met duurzaamheid omdat het anders steeds slechter gaat met de natuur en de mensen en dieren die op deze aarde leven. Dus dat vind ik wel belangrijk ja.	R2: Nou ik vind dat we rekening moeten houden met duurzaamheid omdat het anders steeds slechter gaat met de natuur en de mensen en dieren die op deze aarde leven. Dus dat vind ik wel belangrijk ja. R2: Ja, net zoals ik net zei vind ik het belangrijk dat het leven op aarde goed moet blijven, ook voor volgende generaties die hier leven . Je mag niet alleen aan jezelf denken.
3	R3V: Nou dat het op dit moment best wel de verkeerde kant op gaat in het algemeen, als je ook kijkt op grotere schaal. En dan kun je het heel groot bekijken als de ijskappen die smelten en de bossen die worden gekapt en alles , ook al staat het best wel ver van je af. Ik heb wel het gevoel dat wij daar een grote oorzaak in zijn en dat het in de toekomst gewoon niet door kan gaan op deze manier. Dus dat het belangrijk is om daar iets aan te doen. Zo wel op grote schaal en politiek niveau, als gewoon bij jezelf beginnen, want daar heb je zelf op dit moment veel invloed op.	
4		R4V: Ik vind het eigenlijk wel, omdat je steeds ouder wordt, heb ik wel steeds meer van dat je denkt van goh als ik later kinderen krijg. Dan wil je toch een betere wereld achterlaten voor de mensen die hierna nog komen misschien . Dus ja dat is natuurlijk wel belangrijk denk ik.
5		R5V: Nou wat ik al zei, natuurlijk ook voor mezelf, ik wil in een schone omgeving leven en nog lang mee met deze wereld . Maar ook voor de generaties die volgen . Ik denk natuurlijk aan mijn kinderen, maar die krijgen waarschijnlijk ook kinderen, en die krijgen kinderen . En ja ik vind het gewoon belangrijk dat we allemaal zorg dragen om de wereld zo goed mogelijk te veranderen en ja, dus dat eigenlijk.
6	R6M: Ik vind het heel belangrijk, maar ik denk dat ik net als heel veel mensen het heel belangrijk vindt, maar er eigenlijk te weinig aan doe.	R6M: Ik vind het heel belangrijk, maar ik denk dat ik net als heel veel mensen het heel belangrijk vindt, maar er eigenlijk te weinig aan doe.
7	R7V: Toch wel het milieu, dat het belangrijk is om goed voor het milieu te zorgen .	
8	R8V: Ja voor het klimaat vooral. Ja daar geef ik op zich wel veel om. R8V: Vooral de toekomst want volgens mij gaat het wel echt slecht. Als je van die filmpjes	

	<p>ziet hoeveel groen er weg is, hoeveel ijs er smelt enz. Dan denk ik wel wow, misschien zie je dat hier nu niet, maar als het zo doorgaat dan kan het echt wel gevolgen hebben. En ik vind het ook gewoon zonde dat het gebeurt.</p>	
9	<p>R9V: Onder duurzaamheid... Ja, vooral het gebruik van producten, dingen die goed zijn voor het milieu zeg maar. Dus niet milieu verwijderend. En die ook lang te gebruiken zijn, of op den duur dus lang mee kunnen. En daarbij het milieu als het ware schoon houden.</p>	
10	<p>R10V: Ja ik vind het wel belangrijk, maar in de praktijk doe ik er niet altijd heel veel mee.</p> <p>R10V: Nou je krijgt het wel meer mee dat de aarde aan het opwarmen is en het maakt je wel bewuster. Maar ik denk dat ik daar nog wel bewuster mee kan omgaan, snap je? Het gebeurt niet heel veel in de praktijk. Maar ik weet wel wat het doet. Maar het is niet zo dat ik bijvoorbeeld speciale gemaakte kleding koop die op een bepaalde manier verwerkt zijn. Op die manier.</p>	
11	<p>R11V; Ja... ja ik vind het sowieso belangrijk, maar of ik er nou heel actief aan bijdraag, dat denk ik niet.</p>	<p>R11V; Ja... ja ik vind het sowieso belangrijk, maar of ik er nou heel actief aan bijdraag, dat denk ik niet.</p>
12		<p>R12V: Ja omdat ik het eigenlijk bizar vinden dat als wij, zeg maar eigenlijk voor ons genot en onze consumptie en onze overvloed waar we behoefte aan hebben, dat daar uiteindelijk andere mensen, of misschien nu al wel in bepaalde gebieden van de wereld maar dat er daardoor minder lang mensen kunnen genieten van de aarde en daarop kunnen leven. Daarom vind ik dat heel belangrijk. Ik ben er ook best wel mee opgevoed dus.</p>
13	<p>R13V: Ja ook wel natuurlijk voor het milieu. Het is toch wel iets dat je ziet dat toch wel achteruit gaat en waar ik denk dat mensen niet altijd heel erg stil bij staan. Er is natuurlijk ook wel een discussie van hoe het nu gaat, is het nu wel of niet slecht. Dus ik heb ook wel het idee dat heel veel mensen zoiets hebben van oké, laat maar. Maar ik vind het wel voor mezelf belangrijk om daar wat aan te doen.</p>	
14	<p>R14V: Ja ik vind het zeker belangrijk, voor het milieu ook.</p> <p>R14V: Nou ja wij als mensen putten de aarde redelijk uit denk ik, dus wat er gedaan kan worden vind ik het goed om zo goed mogelijk natuurlijke energie te gebruiken.</p>	
15	<p>R15V: Ja ik denk dat iedereen dat zou moeten doen. Vanuit moreel oogpunt is het iets... ja ik geloof er zelf niet zo erg in dat je ergens op een aarde leeft en dat je daar dan maar mee kan doen wat je wilt zonder dat er consequenties aan vast zitten. Dus ik vind het ook gewoon een beetje onze plicht naar de natuur toe. Ik vind ook dat mensen heel laconiek omgaan met zowel dieren als natuur als alles... dat nemen wij heel gauw voor lief.</p>	

	Dus ik denk meer vanuit mijn levensfilosofie dat ik denk van we moeten ook teruggeven, en je moet iedereen met respect behandelen, dat zijn mensen maar dat is ook het water waarin je zwemt en het eten dat je eet.	
16	R16V: Ja, ik vind het gewoon heel erg zonde dat wij als mensen zeg maar in een hele korte periode de wereld zo ingrijpend hebben kunnen veranderen en zoiets krijg je nooit meer terug, en dan vind ik heel erg zonde vooral, als je kijkt naar de natuur enz. dat weg gaat.	
17	R17M: Nou ja, gewoon met het oog op klimaatverandering is het wel belangrijk om te kijken naar dingen die je opnieuw kunt gebruiken, ook als je kijkt naar hoe groot de afvalberg is op dit moment heb je gewoon dingen die je in een nieuw product kan gebruiken omdat je ze anders weer moet weggooiden. En als je ze weer moet weggooiden dan maak je die afvalberg alleen maar groter.	
18		R18V: Nou ik vind het wel belangrijk dat de technologie vooruit gaat zodat we later ook nog gebruik kunnen maken van de aarde. Niet dat alles op is en dat we alle oerwouden hebben gekapt en dat er gewoon geen leven meer is voor de volgende generaties.

Bijlage V: Tabel motivatie

Respondent	A-motivatie	Extrinsieke motivatie	Intrinsieke motivatie
1			<p>R1m: Ja ik scheid wel mijn afval. Maar het blijkt in de praktijk soms nog best lastig te zijn, als niet bepaalde punten voor handen zijn. Als je bijvoorbeeld niet goed plastic kunt scheiden of restafval kunt scheiden. Als je grote containers hebt waar je alles maar in gooit dan is het makkelijk om dat te doen, dan dat je een halve kilometer moet lopen om je afval te scheiden.</p> <p>R1m: Een reden is dat plastic en kunststof heel goed hergebruikt kan worden, net als met karton ook. Dus het zou natuurlijk zonde zijn als dat allemaal verbrand wordt. Dat zijn wel bepaalde gedachten die ik heb als het gaat om duurzaamheid, en dan hoop je dat het een tweede leven kan krijgen.</p>
2			<p>R2v: Ja ik probeer thuis wel mijn afval te scheiden, plastic, pakken en blik in een aparte bak van het restafval, en natuurlijk glas en karton.</p> <p>R2v: Omdat ik het goed vind om dingen te recyclen, en het is beter voor het milieu. Eerst moet je eraan wennen, maar als je het normaal gaat vinden is het een kleine moeite om het te doen.</p>
3			<p>R3v: Ik recycle. Maar ik woon samen met mijn vriend dus dat is soms lastig want hij vind het lastiger om dat te doen, en geeft er net iets minder om.</p> <p>R3V: Plastic en karton. Oh en glas. Maar we wonen redelijk klein dus dat is dan weer lastig om dat allemaal handig te doen zeg maar. Daar heb ik nog niet echt een goede manier voor gevonden. Maar ikzelf ben er in ieder geval wel mee bezig, en ja ik recycle het en breng het weg.</p>
4			<p>R4V: Ja afval scheiden doen wij wel echt thuis. We hebben van die verschillende bakken, plastic, papier en de rest.</p>
5			<p>R5V: Ja. Maar dat is niet heel moeilijk op de uni, want daar heb je gewoon overal bakken voor.</p>
6		<p>R6M: Ja vooral meer het grote afval, dus als je hebt over karton bij karton en plastic bij plastic. Maar naast karton en plastic gaat het meestal wel in een bak. Maar bij mijn ouders thuis wel. In een studentenhuus is dat toch allemaal wat minder geregeld. Maar bij mijn ouders thuis gaat het wel heel specifiek op compost en plastic, en papier en eten wat we niet</p>	<p>R6M: Omdat ze het dan weer op een nieuwe manier kunnen gebruiken, zoals bij plastic e dergelijke en glas. Ik vind het altijd belangrijk van, waarom zou je het weggooien als ze het nog kunnen omsmelten of verwerken naar iets anders. Dat is zonde.</p> <p>R6M: Nou ja, voor alsnog het enige dat ik zie is dat sommige bakken of de meeste bakken wel papier bij papier enz. Dat doe ik dan wel. Zo mogelijk wel. Maar als je buiten bent dan ja... Maar ik loop er niet speciaal een gebouw voor naar binnen als ik geen bak zie.</p>

		zomaar in de tuin kunnen gooien zoals bananen ofzo, die niet snel verteren.	
7			<p>R7V: Ja we doen het thuis wel, maar ik woon ook nog gewoon thuis bij mijn ouders. Dus thuis doen we dat wel ja. Plastic apart enz., en papier en...</p> <p>R7V: Ja bij die, je hebt natuurlijk van die afvalbakken met verschillende, dus daar doe ik het wel. Ik probeer er wel rekening mee te houden en te doen zoals het hoort.</p> <p>R7V: Ik zeg niet dat ik het nooit is een keer niet doe, maar ik probeer het altijd wel te doen.</p>
8		<p>R8V: Bij mijn moeder eigenlijk niet, ja alleen papier en karton dat houden we wel apart. Want wij wonen in een appartementencomplex en voor de deur hebben we ook van die papierbakken staan, dus dat is gewoon makkelijk. En je moet sowieso elke keer met je vuilniszak erheen lopen want je hebt geen kliko.</p> <p>R8V: Dus in principe gooi je de rest gewoon allemaal bij elkaar, want je hebt ook geen aparte groenbak ofzo. Dus restafval gooi je allemaal bij elkaar.</p> <p>I: En plastic?</p> <p>R8V: Ja er is wel een bak, maar we doen dat eerlijk gezegd niet.</p> <p>R8V: Bij mijn vader doen ze het wel actief.</p> <p>I: En doe jij het dan ook?</p> <p>R8V: Ja omdat ze dan echt aparte bakken hebben enz. Dan hebben ze weer een aparte voor plastic, papier en groenafval, ja.</p> <p>I: Oké, dus als het aangeboden wordt dan doe je het wel?</p> <p>R8V: Ja. Ja dat is wel gewoon logischer. Van oh ja ze doen dit, dus ik ook.</p> <p>I: En op de universiteit, als je zo'n bak ziet staan, doe</p>	<p>I: En op de universiteit, als je zo'n bak ziet staan, doe je het dan ook?</p> <p>R8V: Ja dan doe ik het ook, sowieso.</p>

		je het dan ook? R8V: Ja dan doe ik het ook, sowieso.	
9			R9V: Ja, net waar ik langsloop. Als ze er staan dan gebruik ik ze, maar als er gewoon een algemene prullenbak is dan ga ik niet speciaal naar de prullenbak waar je het in kan scheiden zeg maar. R9V: Ik zou het belangrijker moeten vinden denk ik. Ik let er niet heel veel op, maar ja af en toe probeer ik wel een beetje inderdaad niet alles zomaar buiten weg te gooien. Maar ik zou er meer op moeten letten.
10	R10V: Nee dat niet. Maar ik weet ook niet waar we plaats hebben voor verschillende bakken en zakken. Dus wij missen ook plaats in huis, of een buiten, een schuurtje ofzo.	R10V: Nou ik denk dat mijn ouders er meer aan doen. Mijn vriend gooit meestal het afval buiten weg van ons, op straat want dat bespaart een zak zegt hij. Maargoed, bij mijn ouders wel. Daar hadden we een zak en daar moest al het plastic in. En... ja vooral plastic scheiden. Dat werd er vooral thuis gedaan. En kleding en, en karton.	
11	R11V: ja waar ik woon. En op de universiteit doe ik het eigenlijk automatisch altijd wel door de prullenbakken die er staan. Al heb ik gehoord dat het eigenlijk alsnog allemaal op 1 hoop beland en dat het... dan wordt je toch een beetje pessimistisch en dan denk je, nou ja het zal wel. Maar toch ben je geneigd je er toch aan te houden, dus dat is wel grappig ja.	R11V: Ja thuis bij mijn moeder deden we het altijd wel. Hier in Utrecht doen we het eigenlijk niet, ja, nee doen we het eigenlijk niet.	
12			R12V: Ja thuis scheiden we het normale afval van papier, plastic en groen, gft. Dus ja. R12V: Ja alleen soms ben ik een beetje verward, vooral als ik dan haast heb dan gooi ik het gewoon bij rest. Maar over het algemeen probeer ik wel

			<p>inderdaad.</p> <p>R12V: Omdat ik het idee heb door te scheiden dat het kan worden hergebruikt. Terwijl als je alles op een hoop gooit, dan zal het zeg maar niet mogelijk zijn.</p>
13			<p>R13V: Ja ik zie natuurlijk wel op de universiteit dat we die bakken hebben staan. Dus ik doe dat wel gewoon altijd netjes.</p> <p>R13V: ja ik doe het eigenlijk altijd maar dat komt ook omdat ik dat thuis heel erg gewend ben dus dan zie ik dat, van oh ja dat is plastic... het zit er ook gewoon een soort van in. Want ik weet ook wel toen wij dat net thuis hadden, toen gooide ik elke keer het plastic bij de gewone vuilnis. Dus het zit er ook een beetje in.</p> <p>R13V: Ja. Ik merk dat ook als er mensen bij mij thuiskomen, dan zeg ik, nee nee nee, dat is de plastic bak, het moet daarin. Dus als ik dat zie is het voor mij al heel logisch dat ik zie oh je hebt plastic, papier en karton en dan restafval.</p>
14		R14V: ja bij mijn ouders hebben we sowieso verschillende afvalbakken. Maar ik woon nu op mezelf en dan hebben we wel papier apart, maar de rest niet echt. En ik heb een half jaar in Zweden gewoond en daar hebben ze echt zes verschillende scheidingsbakken.	<p>R14V: Nou kijk als het mij aangeboden wordt dan zou het raar zijn om het niet te doen denk ik. Als er allemaal verschillende bakken zijn, waarom zou je dan plastic bij groen gaan doen.</p> <p>R14V: Ja, nou ja dan probeer ik het ook altijd wel te doen. Ik weet niet altijd even goed waar mijn afval bij hoort, maar ik probeer het altijd goed te doen.</p>
15			<p>R15V: Ja dat denk ik wel. Maar dan is de vraag, waarom dan... het is toch een beetje dat ik dat gewoon heb meekregen. Maar het lijkt me wel. Van plastic maken ze weer andere dingen, en van gft ook. Ik kan me voorstellen dat er enorm extra veel arbeid nodig is als je dat allemaal op 1 hoop gooit. En het is een relatief kleine stap die grote gevolgen heeft.</p> <p>R15V: Ja plastic dat heb ik eigenlijk altijd gedaan, ook vanuit huis. En glas natuurlijk in de glasbak. En je hebt natuurlijk ook papier, dan doe ik dan weer niet. Maar plastic houden we altijd apart en glas, dat heb ik zelf ook overgenomen.</p> <p>R15V: Jazeker. Ja hier is het natuurlijk bijna elke prullenbak heeft verschillende compartimenten.</p>
16	R16V: Nou als het daarna echt wordt gerecycled dan wel, maar ik hoorde toevallig gisteren, en ik weet niet of dit waar is, dat het		R16V: Nee, ik doe het echt altijd. Ik haal dan ook altijd dingen uit elkaar. Dat je een koffiebekertje hebt en dat je dan het dekseltje bij plastic doet en karton bij karton.

	<p>schijnt dat in Utrecht alles gewoon weer uiteindelijk op een hoopt komt. En toen dacht ik echt, mensen doen hier moeite voor maar...</p>		
17		<p>R17M: Ja. Thuis doen we in principe papier, glas en de rest scheiden. Dus ik heb er wel zeker ervaring mee. En bij mijn ouders doen we ook echt alles scheiden, ook plastic erbij en blik enz. Maar dan kan bij ons gewoon niet want je niet echt iets, geen plastic bak in de buurt. Dus je kan het niet zo goed scheiden.</p>	
18	<p>R18V: dus soms wel ja, soms scheid ik niet. Dat is meer dat ik me dan meer bewust zou willen worden wat de gevolgen daar van zijn dan ga ik er misschien ook meer naar handelen.</p> <p>R18V: Ja eigenlijk wel. Als ik te ver moet lopen of net zoals ik zei... ik weet soms niet wat er met mijn afval gebeurt en soms hoor je van die verhalen dat alles toch weer op 1 hoop terecht komt en dan denk je van ja, heeft het nog wel zin.</p>		